

GEMEENTEPOLITIE Woerden

INLICHTINGDIENST

nummer : 73 /81
 datum : 15-10-1981

F	ACD	1573119
	datum	28 OKT. 1981
F	Co	
	b. / d.	—

Aan: Het Hoofd van de
 Binnenlandse Veiligheidsdienst,
 t.a.v. Hoofd BOP,
's-Gravenhage.

Evaluatie:	Datum bericht: 15-10-1981	Bijlage(X): 1
------------	---------------------------	---------------

Betreft: I.K.V.

Zoals bekend bezochten een tweetal leden van de Oost-Duitse organisatie 'Christliche Friedens Konferenz', Joachim Liedke en Renate Lauterbach, het Woerdense I.K.V.

Dit bezoek viel rond de pinksterdagen.

In tegenstelling met voorgaande bezoeken had men deze keer geen opbare bijeenkomst georganiseerd.

Als reden hiervoor werd aangevoerd dat het publiek 'vergadermoe' was door de verkiezingsbijeenkomsten van de politieke partijen. Wel is er een besloten bijeenkomst geweest met de kernleden van het I.K.V.-Woerden.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar bijgaand krantenknipsel uit de 'Woerdense Courant' d.d. 18 juni 1981.

Einde.

1) Tenzij andere rubricering vereist.

leren. Tijdens een gesprek met de twee bezoekers bleek dan ook dat de leefomstandigheden in Oost-Duitsland niet zo erg verschillen van die hier in Nederland, als men doorgaans denkt.

Goede reacties

Een eerste kennismaking met Woerdenaren kwam op Pinksterzondag tot stand, nadat men een dienst had bijgewoond in de evangelisch-Lutherse kerk in de Jan de Bakkerstraat. Na de dienst werden er aan de Oost-Duitse bezoekers vragen gesteld. Hetzelfde gebeurde na het pinkster-äppel van het Beraad van Kerken in de Bonaventura-kerk in Woerden. Dominee Liedke hield ook een korte preek tijdens het äppel. "Er is een vertekend beeld van de kerk in Oost-Duitsland. Men denkt hier nogal eens dat de kerk bij ons verboden is. Daarom is het belangrijk om meer van elkaar te horen hoe de situatie werkelijk is", aldus ds. Liedke. Dinsdag bezocht men het centrum voor informatie over derde-wereldlanden. "Studio 3" in Montfoort, het arbeidsbureau en werkvoorzieningsgemeenschap. "De Sluis" in Woerden. Om de Oost-Duitsers een zo algemeen mogelijke indruk van Nederland te geven werd er ook een tocht naar de Kennemerduinen, met de ertre-begraafplaats Overveen, en naar Amstendam gemaakt, waar men onder andere het Anna Frankhuis en het Rijksmuseum bezocht.

Weinig interesse

Het werken aan internationale vrede, het doel van zowel de I.K.V. als de Oost-Duitse gasten brengen hun idealen vooral tot uiting in hun kerkelijk werk. Ds. Liedke tijdens de kerkdiensten en mevrouw Lauterbach in haar catechesatie-lessen. Hoewel Liedke vindt, dat men in Oost-Duitsland veel meer vrijheid heeft dan de meeste Nederlanders denken, zijn er toch beperkingen. Zo is het moeilijker in het openbaar hun mening over vredes-aangelegenheden te uiten, dan binnen de kerk. Een groter obstakel is echter de weinige geïntereerdheid van de Oost-Duitse bevolking.

werkt erg hard om meer te verdienen en om daarmee enige luxe te verkrijgen. Van andere zaken trekt men zich verder doorgaans weinig aan."

Geen werkloosheid

Men heeft zich daarom verbaasd over de werkgelegenheidssituatie in Nederland. "Je ziet hier veel mensen door de weeks, overdag, zomaar in de zon zitten. Bij ons komt dat niet voor. Werkloosheid bestaat er niet. Men is verplicht te werken en de overheid is verantwoord voor werk te zorgen. Toen de productie van bruinkool stop gezet werd, bijvoorbeeld, zorgde de overheid ervoor dat er weer nieuwe arbeidsplaatsen voor in de plaats kwamen. Alleen maar met werk bezig zijn is niet goed, maar het is wel een goede zaak dat er voor gezorgd wordt dat iedereen werk heeft", zegt ds. Liedke.

Vooral de werkloosheid onder jongeren is volgens hem een slechte zaak. "Bij ons wordt al twee jaar vóór het beëindigen van de school begonnen met het zoeken naar geschikt werk. Het zogenaamde „beroeps-beraad" komt met lijsten van openstaande arbeidsplaatsen naar de scholen toe. Het komt nauwelijks ook voor, dat men voor een beroep wil kiezen waar geen vacatures meer voor zijn. Maar aangezien men dat al twee jaar van te voren kan zien, heeft men nog tijd genoeg om iets anders te gaan zoeken, of om de beslissing te nemen na de middelbare school verder te gaan studeren."

Fascisme voorkomen

Wat men in Oost-Duitsland ook belangrijk vindt voor de jeugd, is hen te confronteren met het verleden, met de dingen waartoe het Duitse volk in staat jongeren in ieder geval één maal in hun leven een bezoek aan een voormalig concentratiekamp mee. Het beruchte kamp van Buchenwald is daartoe volledig intact gebleven na de tweede wereld-oorlog. In Buchenwald hadden de Nazi's een complete industrie in menselijke producten opgezet. De uitbenkammers, de cellen, de gaskamers, alles heeft men zo gelaten. Men kan er de origineel bewaard gebleven contracten zien waarin gesproken w over de levering van tonnen hoofdhaar door kamp Buchenwald aan tal van produc-

Dominee Liedke (midden) en Renate Lauterbach in gesprek tijdens een bijeenkomst van Woerdense I.K.V.-ers.

tie-bedrijven. De harde confrontatie met het Nazi-verleden vindt men in Oost-Duitsland belangrijk, om te voorkomen dat fascisme ooit nog de kop opsteekt. Volgens de D.D.R.-regering moet men ook bepaalde vrijheidsbeperkingen in dat verband zien.

Een parlementair systeem zoals dat in D.D.R. dan ook niet. Toch bestaat er wel een parlement. Er zijn ook verschillende partijen, de grootste is de socialistische, daarnaast zijn er vier kleinere partijen, een christen-democratische. Het aantal zetels voor iedere partij is vastgesteld, de socialistische heeft er de meeste. Stemmen kan men op de kandidaten van de partij waarvan men lid is. Op die manier heeft men dus een zekere invloed op de samenstelling van de regering, het aantal zetels per partij blijft echter altijd hetzelfde. Bovendien baseert iedere partij zich op de principes van de socialistische samenleving.

Onrechtvaardigheid en vrede

De beste manier om aan vrede te werken is volgens de Oost-Duitse bezoekers, én volgens hun „gastheren" van het I.K.V. in Woerden, het wegnemen van onrecht in de hele wereld. Vandaar dat men een bezoek bracht aan Studio 3 in Montfoort en aan de sociale werkplaats in Woerden. Want in Studio 3 werkt men aan het wegnemen van onrechtvaardige verschillen tussen de „ontwikkelde" en de ontwikkelingslanden, bij de sociale werkplaats geeft men mensen die maatschappelijk achterstaan bij anderen eerkans op een zinnig bestaan.

Zeer positief ervaren werd ook het gesprek dat de Oost-Duitsers voerden met het Woerdense convent van pastores. "en kon ervaringen uitwisselen aan de hand het christendom biedt volgen Oost-Duitsers en de Woerdenaren gemeenschappelijke basis om da bij de uitwisselingen van uit te gaan,

volgende ruimte om als christen van. Een gespreksavond met een a vertegenwoordigers van allerlei schappelijke organisaties uit Woerdense eveneens goede gesprekken Grote geïnteresseerdheid bleek er l Woerdenaren te bestaan voor de niet waarop men in de D.D.R. christen-zijn in de opvoeding probeert te verwerken. Over verschillende ken, met name de situatie in Polen staan er verschillen van mening t de Oost-Duitsers en de I.K.V.-ers, het belangrijkste is volgens hen dat er met elkaar over kan praten. Dat schillen in de manier van leven en van staatsinrichting en economie beantwoord worden met het elkaar dreigen met kernwapens maar met ten. Want dan blijkt ook dat er ond de grote verschillen ook veel over komsten zijn. Niet voor niets breiden handelsbetrekkingen tussen Oost West zich steeds verder uit, men ka economisch gebied namelijk veel a kaar hebben. En zo is dat ook op tijk gebied, het gaat er daarbij om flicten op vreedzame wijze op te sen. Het christendom biedt volgen Oost-Duitsers en de Woerdenaren gemeenschappelijke basis om da bij de uitwisselingen van uit te gaan,

Meer begrip tussen oost en west door uitwisselingen

O tduitse christenen bezochten Woerden

WOERDEN — Sinds langere tijd onderhoudt het Interkerkelijke Vredesberaad (I.K.V.) contacten met soortgelijke organisaties in het oosten van Europa. Een Woerdense I.K.V.-ster bracht vorig jaar, samen met een aantal anderen, een bezoek aan het plaatsje Lübbenau in Oost-Duitsland. De ontstane contacten hadden tot resultaat, dat afgelopen week twee leden van de Oost-Duitse organisatie Christliche Friedens Konferenz, dominee Joachim Liedke en mevrouw Renate Lauterbach, een bezoek aan Woerden brachten. Samen met de I.K.V.-ers werd een aantal instellingen in Woerden bezocht. Uitwisselingen tussen mensen van Oostblok- en West-Europese landen zijn volgens de initiatiefnemers vooral bedoeld om meer van elkaars leefsituatie te leren. Tijdens een gesprek met de twee bezoekers bleek dan ook dat de leefomstandigheden in Oost-Duitsland niet zó erg verschillen van die hier in Nederland, als men doorgaans denkt.

Goede reacties

Een eerste kennismaking met Woerden kwam op Pinksterzondag, tot stand, nadat men een dienst had bijgewoond in de evangelisch-Lutherse kerk in de Jan de Bakkerstraat. Na de dienst werden er aan de Oost-Duitse bezoekers vragen gesteld. Hetzelfde gebeurde na het pinkster-appel van het Beraad van Kerken in de Bonaventura-kerk in Woerden. Dominee Liedke hield ook een korte preek tijdens het appel. „Er is een vertekend beeld van de kerk in Oost-Duitsland. Men denkt hier nogal eens dat de kerk bij ons verboden is. Daarom is het belangrijk om meer van elkaar te horen hoe de situatie werkelijk is”, aldus ds. Liedke. Dinsdag bezocht men het centrum voor informatie over

werkt erg hard om meer te verdienen en om daarmee enige luxe te verkrijgen. Van andere zaken trekt men zich verder doorgaans weinig aan.”

Geen werkloosheid

Men heeft zich daarom verbaasd over de werkgelegenheidssituatie in Nederland. „Je ziet hier veel mensen door de weeks, overdag, zomaar in de zon zitten. Bij ons komt dat niet voor. Werkloosheid bestaat er niet. Men is verplicht te werken en de overheid is verplicht om voor werk te zorgen. Toen de productie van bruinkool stop gezet werd, bijvoorbeeld, zorgde de overheid ervoor dat er weer nieuwe arbeidsplaatsen voor in de plaats kwamen. Alleen maar met werk bezig zijn is niet goed, maar het is wel een goede zaak dat er

De geruchtmakende uitspraken van prof. dr. Frans Alting von Geusau HOUDEN OOK ANDERE SCRIBENTEN in dit nummer bezig. Heel Nederland is over de Tilburgse hoogleraar heengelopen, maar was dat terecht?

Voordat ik op de inhoud van die rede inga, wil ik in dit blad enkele onthullingen doen, die de hele kwestie toch in een bijzonder merkwaardig daglicht stellen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, dat we hier te doen hebben gehad met een gigantische politieke doofpot-operatie. Op de toch vrij concrete vragen van het RPF-Kamerlid Wagenaar heeft de minister van binnenlandse zaken, Van Thijn, geantwoord dat er spijkerharde noch boterzachte gegevens zijn dat mensen binnen de vredesbeweging illegale contacten in Oost-Europa onderhouden. Toen ik in STA-VAST schreef dat er in een organisatie die zich met reizen naar Oost-Europa bezighoudt, een persoon bevindt die werkzaamheden heeft verricht voor de Oostduitse inlichtingendienst, heb ik dat gegeven natuurlijk niet uit mijn duim gezogen. Ik heb aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer een uitvoerige brief geschreven waarin ik mijn bron voor dit gegeven vermeldt en waarin ik ook aangeef op welke wijze de persoon in kwestie bij het IKV is betrokken. Naar mijn overtuiging heeft de minister om politieke redenen – hij wilde het kersverse Kamerlid van die splinterpartij „op zijn plaats zetten“; bovendien heeft de PvdA nauwe banden met de vredesbeweging – gegevens waarover zijn eigen inlichtingendienst beschikt, achtergehouden of irrelevant geacht.

Het viel mij op dat het PvdA-Kamerlid Relus ter Beek op de dag van het debat zeer actief was. Hij liep met IKV-secretaris Mient Jan Faber kamertjes in en uit en was voortdurend in gesprek. Ter Beek heeft interessante contacten met een Rus die werkt voor de Russische inlichtingendienst, KGB, en die contacten hebben zich niet tot enkele keren beperkt. Het was Ter Beek die in „De Rooie Haan“ van de VARA een felle aanval op het CIA-rapport lanceerde waarin de betreffende Rus, Zagladin, wordt genoemd.

KOERS' dd. 16-10-81

F 1574224

WABWABWAB
WAB

Een vreemde affaire

drs. J. A. E. Vermaat

DOFPOT

Het is mij bekend dat Oosteuropese inlichtingendiensten in het verleden meermalen van leden van westerse parlementen gebruik hebben gemaakt. In de zestiger jaren had de Tsjechische inlichtingendienst onder de leden van het Britse parlement enkele „agenten“. Daarmede is niet uitgesproken dat zodanige „agenten“ zich onder de leden van ons parlement bevinden, hoewel er weleens geruchten van die strekking in omloop zijn gebracht (de zgn. „KGB-affaire“ rond Elseviers Magazine). Ook is niet uitgesproken dat het Tweede-Kamerlid voor de PvdA, de heer Relus ter Beek, zich voor illegale activiteiten heeft geleend of leent.

Niettemin is de IKV-affaire een vreemde zaak waarbij vooral de PvdA, die, omdat het een grote partij is, door de vredesbeweging belangrijker wordt geacht dan de splintergroepen, alle gegevens in de doofpot heeft willen stoppen. Want er zijn inderdaad gegevens, die de minister van binnenlandse zaken aan de Kamer heeft onthouden. Volgens mijn inlichtingen hebben de Amerikanen wel degelijk de (toenmalige) regering gewaarschuwd voor de contacten tussen de vredesbeweging en bepaalde Oosteuropese instanties en/of functionarissen. De minister ontkende dit, maar liet in het midden of het om de huidige of de toenmalige regering ging. Hier had de heer Wagenaar moeten dóórvragen, hoewel ik hem toch bewonder vanwege het feit dat hij als kersvers kamerlid – het was zijn eerste optreden in de Kamer – zó zijn nek heeft willen uitsteken.

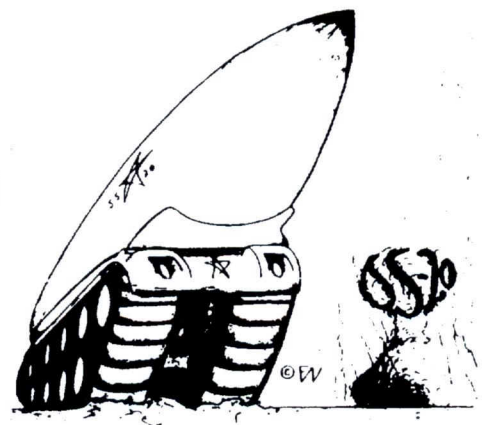
In de tweede plaats hebben mij berichten bereikt dat het vorige kabinet in de zomer –

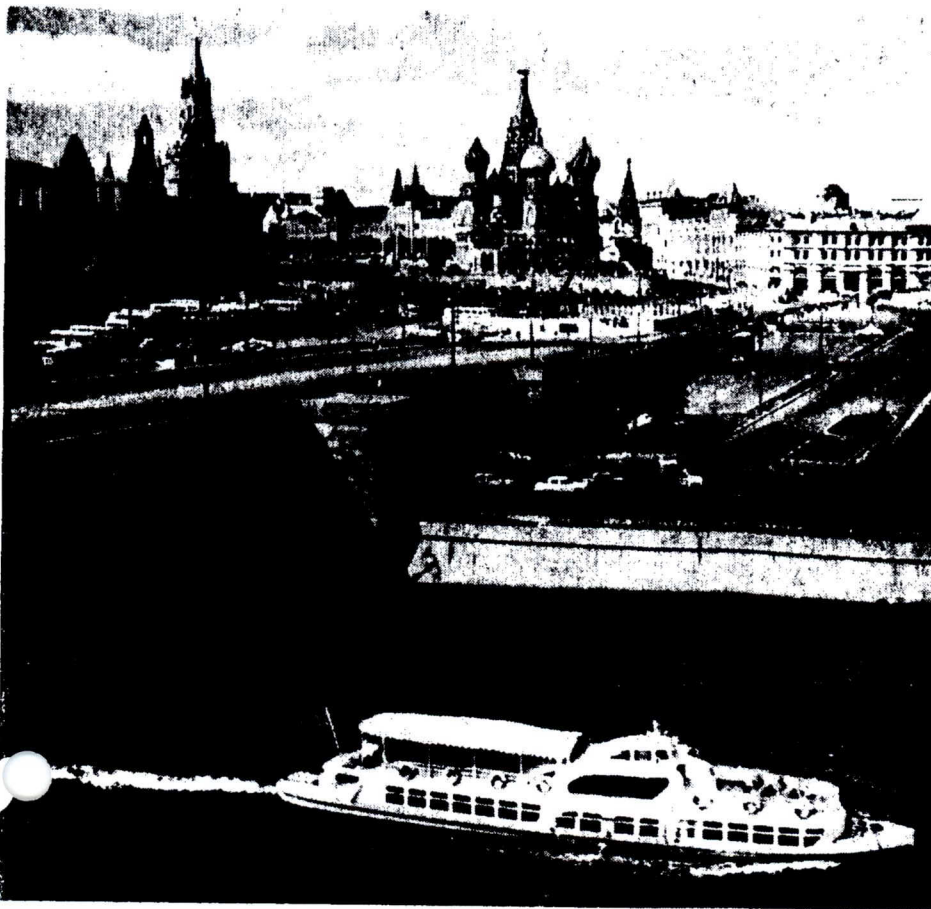
vermoedelijk in juli – wel degelijk van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) een rapport heeft ontvangen getiteld „IKV en Moskou“. Dit rapport heeft toen, naar mag worden aangenomen, nauwelijks aandacht ontvangen omdat de kabinetsformatie alle aandacht opeiste. Wat er in dit rapport heeft gestaan kan ik niet meedelen, omdat de inhoud daarvan mij nooit ter kennis is gekomen. Maar ik meen wel over aanwijzingen te beschikken dat erin dat rapport enkele dingen hebben gestaan die weleens belastend zouden kunnen zijn geweest voor de huidige vredesbeweging. Ik doel dan niet zozeer op financiële kwesties, maar op de activiteiten van ons vijandige inlichtingendiensten en partijfunctionarissen uit Oost-Europa. Dit rapport is, met het aantreden van het nieuwe kabinet, geen topprioriteit geweest – andere zaken werden belangrijker geacht – , maar toen de heer Wagenaar, mede op grond van de zo fel bestreden uitspraken van prof. Alting von Geusau, zijn concrete vragen stelde moet het opnieuw op de tafel van de minister, ditmaal de heer Van Thijn, zijn gelegd. Ook moet de heer Van Thijn overleg hebben gepleegd met het hoofd van de BVD, maar of voor bestudering en overleg veel tijd is geweest, laat zich betwijfelen, want de bewindsman moest hals-over-kop terugkeren uit Amerika.

BUITENGEWONE BVD-BELANGSTELLING

Wat er tijdens dat overleg is besproken, weet ik niet. Ik heb geen geheime telexverbinding met de kamer van de minister van binnenlandse zaken. Wel doet het feit zich voor dat er zaken in de doofpot zijn gestopt.

SS-20 raket (Rusland).

Het Kremlin te Moskou.

Waarom heeft de minister de vragen van de heer Wagenaar zo snel en laconiek afgedaan? Waarom trad hij niet iets meer in de details? Hij wilde voorkomen dat er teveel lastige vragen zouden worden gesteld, want het is niet zo – zoals de minister wilde suggereren – dat er zelfs geen „boterzachte” bewijzen of aanwijzingen van „verdachte” contacten tussen personen in de vredesbeweging en Oosteuropese instanties zijn. Ik heb nog begrepen, dat het BVD-rapport „IKV en Moskou” mede is samengesteld naar aanleiding van artikelen van N. van Nieuwenhuijsen in het Reformistisch Dagblad, waarvoor de BVD buitengewone belangstelling bleek te hebben. Van BVD-zijde wordt ontkend dat de gegevens in dat artikel aan de BVD zijn ontleend. Omtrent de redenen waarom Leonov precies werd uitgewezen doen verschillende verhalen de ronde. Ik heb vernomen dat Leonovs uitwijzing niets met zijn contacten in de vredesbeweging te maken zou hebben gehad en dat de uitspraken die hij tegenover Van Nieuwenhuijsen zou hebben gedaan „zeer onwaarschijnlijk” zijn. Anderzijds heb ik uit andere bron vernomen dat Leonovs uitwijzing wel degelijk met die contacten te maken heeft gehad, hoewel de eerste aanleiding inderdaad een spionage-affaire is geweest. De zaak-Leonov blijft een duistere affaire en over de rol van Van Nieuwenhuijsen daarbij is het laatste woord nog niet gezegd. **Felt** is dat de BVD zeer grote belangstelling voor de beide artikelen van Van Nieuwenhuijsen heeft gehad en dat die artikelen

mede aanleiding zijn geweest tot het opstellen van een stuk of rapport. Misschien staat er in dat rapport ook dat een delegatie van de Russisch-Orthodoxe kerk van 4 tot 10 oktober 1980 op uitnodiging van de Vriendschapsvereniging Nederland-USSR in ons land rondreisde, en daarbij onder andere – op 9 oktober – besprekingen heeft gevoerd met enkele secretarissen van het IKV (Ad de Pater, Gisela Ennen, de heer Gittenberg). Gittenberg vertelde tijdens dat gesprek dat hij vier jaar daarvoor een bezoek aan de Sovjet-Unie had gebracht en daarvan diep onder de indruk was gekomen (open bron).

IN REP EN ROER

Er zijn in de vredesbeweging wel meer personen die een „diepe bewondering” koesteren of zijn gaan koesteren voor het socialistische systeem, zelfs zoals zich dat in Oost-Europa manifesteert. Nico Schouten, maar ook iemand als Hans van Zon van de WOEP, behoren ongetwijfeld tot deze categorie. Van Van Zon gaat het verhaal dat hij in de Sovjet-Unie vrijwel onbepaald kan reizen en dat is maar aan zeer speciale categorieën buitenlanders toegestaan. En Van Zons echtgenote, Lisette Dekker, heeft zeer interessante contacten in Oost-Europa, contacten die ook bij de BVD bekend (moeten) zijn. Dat een minister, verantwoordelijk voor de binnenlandse veiligheid, doet alsof hier helemaal niets aan de hand is, is hoogst merkwaardig.

Politieke gevangenen in Sovjet-gevangenis.

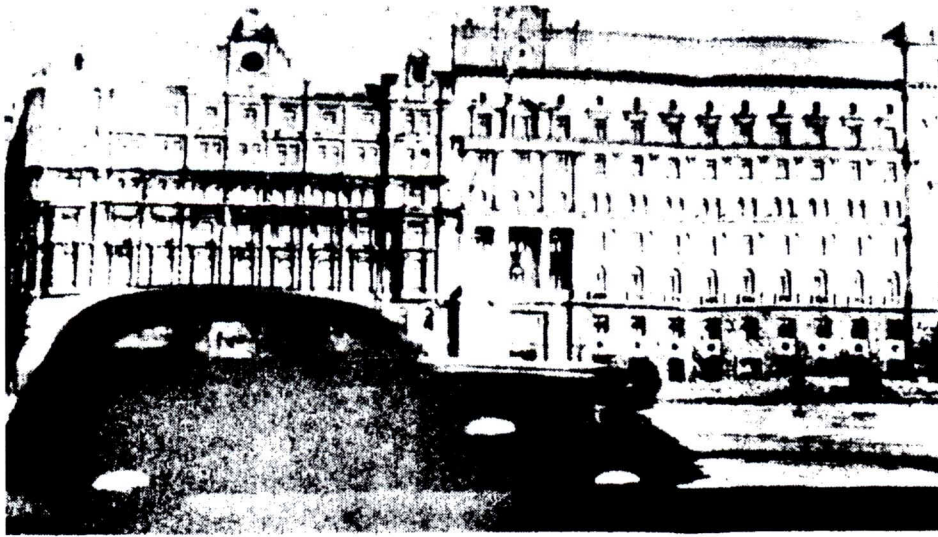

Wanneer een journalist bij voorbeeld lucht krijgt van een affaire waar – ik noem maar een zijstraat – de CIA bij betrokken zou kunnen zijn, dan is direct de hele Tweede Kamer, en niet te vergeten de pers, in rep en roer. Dan zijn het niet kleine partijtjes die hun nek moeten uitsteken, maar dan hollen de groten zo hard ze kunnen naar de griffie om hun vragen te deponeren. Toen het Lockheidschandaal begon uit te lekken – waar prins Bernhard bij betrokken was – zaten de politici er direct bovenop, die van de PvdA beijverden zich nog het hardst al was dat voor Den Uyl, met zijn banden met het koningshuis, niet altijd even plezierig (Den Uyl heeft de hele affaire overigens voortreffelijk afgehandeld).

Nu kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat er enkele beerputten worden afgedekt, zuiver om politieke redenen en vanwege de belangen van de vredeslobby.

STUKKEN

Alting von Geusau heeft op de forumdag van de Atlantische Commissie over de Oosteuropese relaties van de Nederlandse vredesbeweging het volgende gezegd: „Er is geen twijfel aan dat er veelvuldig contact is van actievoerders met allerlei personen in de Sovjet-Unie en in de Oosteuropese landen. Er is ook geen twijfel aan dat er een nauwe samenwerking is met zogenaamde frontorganisaties als de World Peace Council in Praag (moet zijn: Helsinki, V.) en verschillende andere. Ik acht deze samenwerking, wanneer het over onze veiligheid gaat en over acties van Nederlandse bur-

Het hoofdkwartier van de KGB op het Dzerzjinskiplein in Moskou. In het oude gedeelte van het gebouw, links, waren voor de revolutie kantoren van de Al-Russische Verzekeringsmaatschappij gevestigd. In 1918 nam de Tsjeka het over. De beruchte Loebjanka-gevangenis bevindt zich in dit gedeelte van het gebouw. De uitbreiding aan de rechterkant werd na de Tweede Wereldoorlog gebouwd door politieke gevangenen en Duitse krijgsgevangenen.

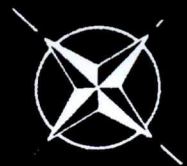
gers, waar ook parlementariërs aan deelnemen, hoogst twijfelachtige aangelegenheden en hoogst verwarrend voor de meningsvorming."

Dat is juist. Ik heb het Kamerlid Wagenaar alle stukken gegeven waaruit de juistheid van de bewering van Von Geusau blijkt. Die stukken heb ik, achteraf, ook aan de Tilburgse hoogleraar toegestuurd en ik overweeg ze binnenkort in dit blad uitvoerig te bespreken. Helaas is de kern van de rede van prof. Alting van Geusau, namelijk het ietwat suspecte karakter van deze contacten, uit het oog verloren, doordat de hele, of bijna de hele pers in Nederland, en zelfs een aantal politici, hem woorden in de mond hebben gelegd, die hij niet heeft uitgesproken. Nergens was door Von Geusau gezegd dat het IKV door Moskou wordt betaald. Hij heeft zich over het IKV zeer zorgvuldig en juist uitgedrukt en alleen gevraagd naar een onderzoek naar de gelden die het IKV indirect via het IKVOS zou ontvangen, welke gelden weleens ten goede zouden kunnen komen aan acties en campagnes waarvoor die gelden niet primair zijn bedoeld. Ik vind het een detail. **Veel belangrijker en interessanter zijn de relaties, de eigenlijke contacten, van personen uit de Nederlandse vredesbeweging met Oosteuropese vredesorganisaties en communistische functionarissen.** Wat zijn precies de contacten met het Sovjet-vredescomité dat de Communistische Partij van de Sovjet-Unie dankt voor de actieve steun die is gegeven aan lobbies tegen de kernbepapening in de westerse landen (verklaring van 12 december 1979; open bron). Dit comité heeft contacten met het zogenaamde „Samenwerkingsverband Stop de Neutronenbom – Stop de Kernwapenwedloop”. En hoe lopen de lijnen naar de Wereldraad van Kerken, die meedraait in een belangrijk initiatief van de Wereldvredesraad dat in november gestalte krijgt? De Wereldvredes-

Ondanks Helsinki: slavenarbeid in één van de Siberische kampen. Daar bevinden zich honderdduizenden christenen.

raad is een organisatie van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie (CIA-rapport over Soviet Front Organizations). **Wat DEED DE Wereldraad op het congres van de Wereldvredesraad in Sofia, vorig jaar september?** De Wereldraad, die is geïnfiltrerd door een andere communistische mantelorganisatie, de CFK, moet op de een of andere wijze een relatie hebben met de Wereldvredesraad, via een of meer personen. Niet zonder reden noemt het Programme of Action van de Wereldvredesraad de Wereldraad van Kerken als één van de te benaderen organisaties. Hier is méér aan de hand dan openlijk wordt toegegeven. De relatie met de Wereldvredesraad moet lopen via de Commissie voor Internationale Zaken van de Wereldraad. De huidige directeur, prof. Ninan Koshy, heeft evenals de vorige, dr. Leopoldo Nilus, belangrijke contacten in de vredesbeweging in Oost en West. Het zijn dergelijke contacten die interessanter zijn dan eventuele financiële transacties die toch niet zijn te bewijzen. Hoe dan ook, de hele IKV-zaak blijft een vreemde affaire.

Atlantische Commissie

Het was meteen op die vrijdag 18 september in de stemmige zaal van de riante nieuwbouw van het Provinciehuis in Den Haag wel duidelijk, dat woorden, aldaar toen gesproken door de Tilburgse hoogleraar in het Recht van Internationale Organisaties, alsmede regeringsadviseur voor Vredesvraagstukken, prof. Jhr. F.A.M. Alting von Geusau, ook zonder microfoon wijde weerklank zouden verkrijgen in heel het land. Woorden met rechtstreekse aantijging tegen het I.K.V. Woorden, inhoudende de beschuldiging van een campagnevoeren mede met vanwege Moskou verstrekte gelden. En met geldelijke steun van de eigen overheid hier.

EEN „MAIDEN“-OPTREDEN

Het kon natuurlijk niet missen, dat de mede aanwezige bedaagde mevrouw **Marga Klompé**, met haar bekende reputatie en politieke en kerkelijke instelling, onmiddellijk in vlam schoot en sprak van „borrelpraat“. Indien deze term een beneveld brein veronderstelt, dan was dit kennelijk onjuist, want op die conferentiedag werd door niemand duidelijker, exacter en beter gearticuleerd gesproken dan door de heer Geusau.

Belastende woorden werden geuit in diens voordracht „Kernwapendebat-Nederland. Het woord is aan de regering“.

Lik op stuk heeft op dinsdag 29 september de regering, in de persoon van de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, geantwoord. Daartoe uitgenodigd door een serie desbetreffende vragen van het nieuwe Kamerlid, de heer Wagenaar van de nieuwe fractie **R.P.F.** Een „maiden“-optreden dus, meteen voor het front. Vragen, de regering uitnodigende tot het verstrekken van een sluitende opgave van de financiering door het I.K.V.

Men had kunnen zien aankomen, dat daar in de Tweede Kamer, een sabbatreis van dat Provinciehuis verwijderd, deze zaak stuk zou lopen. Stuk lopen naar twee zijden.

Stuklopen allereerst op de oningevuld gebleven beschuldiging van de heer Von Geusau. Deze had zich, wat een Sowjet-contributie betreft, gezegd niet in detail te kunnen treden vanwege opgelegde ambtelijke geheimhouding. Wij kunnen ter zake onmogelijk een standpunt innemen. Duidelijk is wel, dat Von G. verwees naar een Amerikaans C.I.A.-rapport met een indicatie over duistere bronnen van inkomsten van Nederlandse vredesbewegingen. Te vaag echter en te ongedetailleerd om bewijzen op tafel te kunnen leggen. Zeker zal Von G. uit hoofde van zijn ambtelijke taak kennis dragen van bij de Nederlandse veiligheidsdienst aanwezige gegevens, maar deze dienst werkt in de beslotenheid, die de naam al aangeeft.

Al-met-al bleef de aanklacht boven een concreet niveau zweven.

Het is o.i. in hoge mate aan twijfel onderhe-

KOERS doc 16-10-81
F 1574224
**Van Provinciehuis
naar
de Tweede Kamer**
**Atlantische veiligheid en gedruis
rondom het I.K.V.**

Dr. J. Klatter

vig, of, als de zaken zo staan, je je wel aldus mag of moet uitspreken. Kennelijk heeft de spreker, wiens bekend-vierkante standpunt ten aanzien van de veiligheid van ons land hier bepalend is geweest, het door hem gezien gevaar zo groot geacht, dat hij meende een code te moeten doorbreken, want heel de tekst van zijn voordracht was er wel naar. Von Geusau heeft ten deze bijval ontvangen van de VVD-er **Dees**, secretaris-generaal **Luns** en uiteraard ook van het „**Reformatorisch Dagblad**“, dat eerder al twee artikelen had gewijd aan de drukke Oost-relaties van de Nederlandse vredesbewegingen, vanuit een Engelse bron.

Wat de ontvangst en beantwoording van de gestelde vragen in de Kamer door mi-

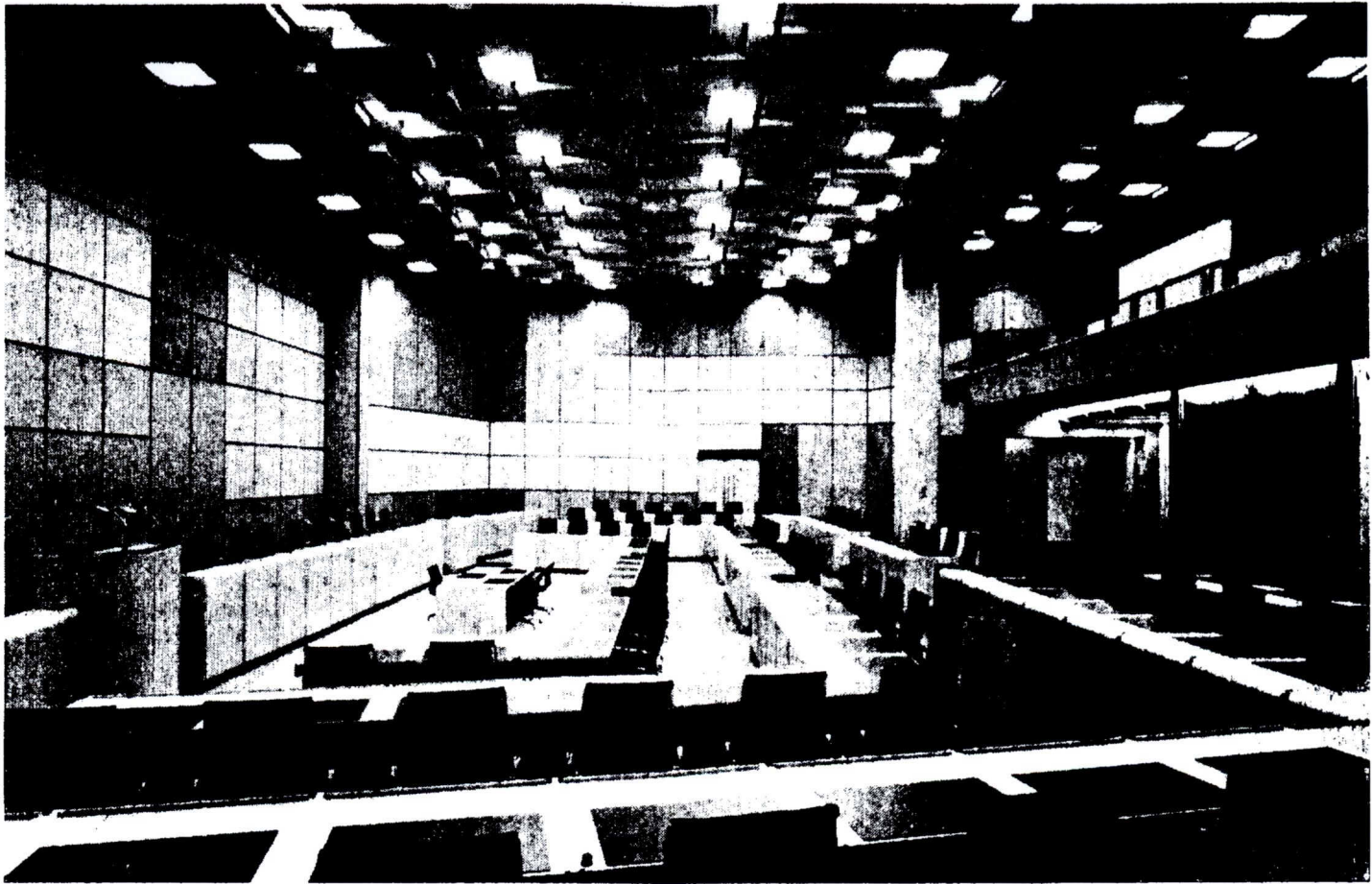
Ed van Thijn

Dr. A. H. D. Wagenaar

nister **Van Thijn** betreft, dat heeft men ook kunnen zien aankomen, gezien het ontbreken van detaillering en bewijskracht, en de politieke instelling van deze minister, waarmee nu dan ook het CDA „aan het front“ kennis heeft kunnen maken. En dan behoort deze Van Thijn met zijn baas **Den Uyl** nog in de gematigde hoek van de PvdA thuis. Maar men kent het in de formatie open gebleven strijdpunt CDA-PvdA ten aanzien van nucleaire wapeniging van het Westen, met het volle pond van het aandeel, dat Nederland in '79 heeft toegezegd te zullen leveren. Daarbij de zorg om de radicale kern van de partij, die nog veel verder wil gaan.

Minister Van Thijn ontpopte zich dan ook als een warme voorvechter voor het IKV, en de mist, die rondom heel de affaire-**IKV** is blijven hangen, gaf hem ruimte om fiolen van toorn en hoon uit te storten over wie „zo schandelijk laster“ hadden durven uiten. In de minister stond daar de **IKV**-minnaar. En hij kon zich nog wel bewegen in de ruimte van een ceel van organisaties, die het **IKV** financieel steunen – het **IKV** van „dé Kerken“ immers? Daarbij vond Van Thijn het in het minst niet strijdig met het Nederlands belang, dat het **IKV** in zijn secretaris verweven is in heel de brouaha van ontwikkelingsgelden, die via zo tal van

In deze „Statenzaal” vergaderde de Atlantische Commissie.

ruim-gesubsidieerde organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, overheids-geld doet stromen ter onzer „bewustwor-ding”. Tot die organisaties behoort dan ook het Ikvos (Interk. Vormingswerk Ontw. Samenw.), waar **Mient Jan Faber**, secretaris IKV, een half salaris geniet. Dit deert de minister weinig, waar het hier toch gaat om het vitale belang van 's lands veiligheid. Hij achtte zich dan ook niet geroepen onder-zoek in te stellen naar andere geldbronnen van het IKV: „Ik heb ze u immers voorgelezen”? Wat verder van elders zou kunnen binnenkomen, was geen voorwerp van zorg. „Betaamde” de minister ook niet. In een gesprek nadien met het Kamerlid-vra-gensteller **Wagenaar** gaf „Den Haag Van-daag” weer eens een eclatant staal van zijn linkse instelling ten beste. In de Kamer hebben we wel een VVD-stem, toch wel gepast, hier gemist.

DE HANTERING

Maar, kunnen we ons gevoegelijk afvra-gen: is dit wézenlijk het allerbelangrijkste: te weten, hoe het IKV zich financiert – hoe-zeer hier ook een accuraat accountancy-rapport openbaar diende te zijn van alle inkomsten uit alle bronnen, en alle uitgaven voor de diverse doeleinden, als gemeen-schapsgelden. Het allerbelangrijkste is het niet. Dat is heel de hantering van het IKV en daarvan is wel zoveel boven water, dat een innige verweving met Oost-Europese per-sonen en organisaties niet bewezen be-

hoëft te worden. Je zou zo zeggen: een vredesbeweging in een land, dat bondge-noot is met andere Europese landen van de Ver. Staten, en niet zonder reden, zij het verleden, zij het heden en toekomst, zo'n beweging, bekommerd over de hantering van die grote bondgenoot, zij zou zich toch allereerst en allermeeft richten tot die bondgenoot en werken in dát land? In plaats daarvan wordt zo innig-mogelijke vriendschap gezocht in het complex van de mogendheid, waarvan bedreiging uitgaat en waartégen het bondgenootschap is op-gericht.

Men kan in de recente uitgaaf van „De Banier”: „Vlucht uit de vrijheid? -Handrei-king bij de discussie met het IKV” van onze mede-redacteur drs. J.A.E. **Vermaat** 144 pagina's documentatie lezen over die con-tacten, en daarin ook een duidelijke voor-keur van IKV-zijde voor een zg. finlandise-ring van Europa. En wat zullen we nog meer zeggen! We behoeven enkel maar de gelukwens van **Breznjev** aan het overeen-komstige Italiaanse IKV, dat eens extra in de bus geblazen had, te lezen, om te wé-ten, vast en zeker, dat deze défaitistische bewegingen het Kremlin volop in de kaart te spelen en dáár gekozen paden effenen.

Dit is genoeg, want hierop komt het aan. 't Zou goed zijn, bovendien te weten, dat Von Geusau's melding klip-klaar bewezen op tafel lag, – nodig is zij volstrekt niet.

HEENWIJZEND

Wij hebben gemeend ten besluite van die bewogen Atlantische conferentie in Den Haag de aanwezigen onder het oog te brengen, wat op de van de zaal uit gezien achterzijde van de fraaie toegangsdeuren in het Zuid-Hollandse Provinciehuis in re-liëf aangebracht is.

De zinspreuk:

VIGILATE DEO CONFIDENTE

Beneden een Klimmende Leeuw.

't Is het wapen van de provincie, in de hoofstad, en in het regeercentrum: Vigilate Deo Confidentes. De clou is, dat je dit tweevoudig kunt lezen: Zò: Vigilate Deo, (nos) identes.

En òòk zo: Vigilate, Deo confidentes.

In het eerste geval, in het Nederlands overgebracht: Als God maar waakt, dan kunnen wij dààròp alleen wel vertrouwen. Zelf onwerkzaam zijn.

In het tweede geval: Weest waakzaam, dan kunt ge ook op God vertrouwen.

En we hebben de conferentiegangers voorgesteld die vraag over het een of het ander mee naar huis te nemen. Wel er nog op wijzend, dat daar bóven die klimmende leeuw staat: de leeuw op z'n achterste poten. En dat dit heenwijzend is voor het antwoord.

HET ZIT DIEPER

Nee, nõdig is een rood-geld-bewijs ter financiering van het IKV helemaal niet. Ook een zwart-geld-bewijs is niet nodig. 't Heeft maàl zo weinig zin: als je voorgerekend èg, dat alleen al aan fiscaal verlies door zwart (dus on-achterhaalbaar) geld de Nederlandse staat inkomsten tot een geschatte 15 miljard gulden derft, dan is wel duidelijk, dat allerhand on-achterhaalbare middelen bereikbaar zijn. Laten we dit kissebissen dus maar stoppen.

Ten duidelijkste, wél klip-en-klaar-duidelijk is, dat praktijk en streven van het IKV en „Ban de Neutronenbom“, enz. rechtstreeks „sporen“ met de wensen van het Kremlin.

Kerken hebben wél het IKV haar titel verleend, hoezeer 'en onrechte. Kerken zijn geen politieke gemeenschappen, waarin over vrede-en-veiligheid beslist wordt. Het is een gevaarlijke materie in handen van Kerken, indien zij dwingend-voorschrijvend te werk gaan, àls het IKV doet. Waar-toe dat kan leiden, ondervonden we juist dezer dagen nog eens. Wij vonden in ons Geref. Kerkblad een brede aankondiging van drie voorjaarsconferenties. Bureau

Herv. Diakonie, en zagen als „deskundige“ inleiders enkel IKV-ers. Op zoek naar het „waarom“ van deze éézijdigheid kwamen we terecht bij dr. H.H. Miskotte, Herv. predikant-A'dam (jr., zoon van de bekende prof.) Antwoord: men had éérder wel gemengde conferenties gehad, maar nù wilden ze dan eenduidig confereren. De vraag, of hierop dan òòk een conferentie voor anders-gezinden eenduidig zou plaatsvinden, bleef onbeantwoord.

Het werd, voorts een onverkwikkelijk gesprek: ik moest leren luisteren, waaronder je dan mocht/moest begrijpen: ja-en-amen-zeggen. Er werd de onzindelijke vraag naar de leeftijd gesteld. En ten slotte: het IKV-er-zijn moest voor je **belijdenis**, geloofsbelijdenis, zijn – anders kon je Jezus niet volgen.

Geloofsbelijdenis en exclusief-politiek standpunt dus! Sàmen. Dat gaat en dat màg niet. Het verleden reikt daarvoor reeksen van voorbeelden aan. Een actueel droevig, tragisch voorbeeld in het extreme reikt ons de naam **Khomelni** aan. Hier is geen sprake van geloof, maar van illusie, utopie, die tot àlles kan leiden.

President **Reagan** noemde niet ten onrechte dezer dagen utopisch denken als een der belangrijke oorzaken van de daar als hier, hand over hand toenemende misdaad. Als een doos van Pandora.

Als we ons daarbij dan nog een IKV-avond in Bergen-N.H. herinneren met een schandelijke filmvertoning . . .

Nee, rood geld, of zwart geld, dàt behoeven we echt niet zo te weten om de IKV-leus en praktijk als levensgevaarlijk voor ons land en volk en behoud van de vrede zélf te zien. Het zit dieper. Vigilate, Domino confidente: Weest waakzaam en vertrouw zò op God. Vreest God en houd je kruit droog, zeiden eertijds „de Boeren“.

Stichting Reformatorische Hulpactie

‚WOORD EN DAAD‘

Giro 3020900.

Leprozen helpen? Natuurlijk!

India telt vele duizenden leprozen. Velen worden door familie en vrienden verstoten. Zij moeten bedelend aan de kost komen. Vaak lopend op gewonde voeten.

Woord en Daad bouwt voor een aantal van hen een nieuwe kolonie. Voor medische behandeling en revalidatie.

Wilt u ook meebouwen?

Een eenvoudige-woning kost f 1.500,-.

Een paar schoenen f 10,-.

Giro 3020900

met vermelding van Lepra.

U kunt in India of in een ander land ook een kind financieel adopteren.

Kosten f 35,- per maand.

Inl. alg.: Stichting Ref. Hulpactie

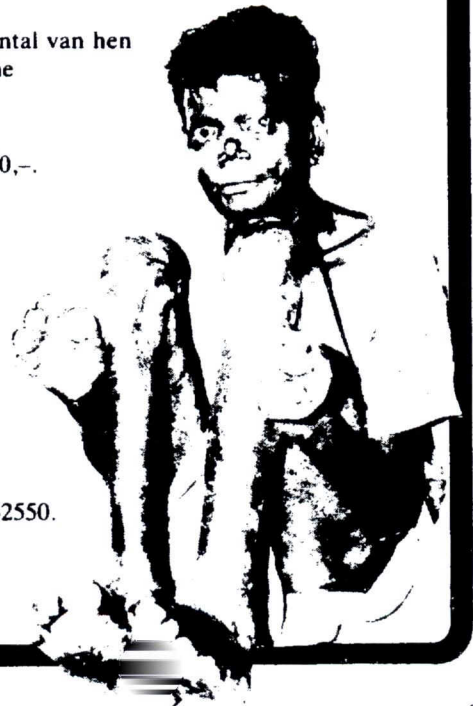
Woord en Daad, Postbus 560

4200 AN Gorinchem

t.a.v. dhr. I. 't Lam. Tel. 01830 - 32550.

Inl. fin. adoptie:

dhr. J. Slot, Rembrandt-
laan 10, 3941 CH Doorn.

Woord vooraf

De problemen van oorlog en vrede lijken zo ver van ons bed te liggen, maar is dat wel zo? Kan Haarlemmermeer een deelwit zijn bij een treffen tussen verschillende landen? Haast ondenkbaar, maar toch ...? Wat gebeurt er als er een bom op Schiphol valt?

De drie kernen van het Internationaal Vredesberaad (IKV) in Haarlemmermeer hebben geprobeerd daar achter te komen. Het IKV bestudeert de problemen van oorlog en vrede en voert actie om de kernwapens de wereld uit te krijgen, om te beginnen uit Nederland.

De IKV-kernen uit Hoofddorp, Nieuw-Vennep en Badhoevedorp zijn een actie begonnen om aan de inwoners van Haarlemmermeer de gevaren van kernwapens duidelijker te maken. Iedereen weet dat deze wapens levensbedreigend zijn, maar die kennis wordt veelal verdrongen. Zo'n afweerreactie is begrijpelijk maar gevaarlijk. Als iemand geen pijn voelt is dat wel plezierig, maar als hij zijn vingers in het vuur steekt, wordt hij niet gewaarschuwd voor het feit dat zijn hand verbrandt.

Van belang voor onze gemeente Haarlemmermeer is dat wij dichtbij een belangrijk verkeersknooppunt, Schiphol, leven. Bij een beperkte kernaanval is het te verwachten dat een vijand een dergelijk strategisch punt zal proberen uit te schakelen.

Als inwoners van Haarlemmermeer hebben wij vragen gesteld aan B&W over onze veiligheid, in vredes- en in oorlogstijd. Sommige vragen zijn voor advies doorgestuurd naar de minister van Binnenlandse Zaken. Wel is ons meegedeeld dat er geen openbare schuilkelders gebouwd zullen worden in Haarlemmermeer. De gemeente vindt het beter het beleid te richten op het voorkomen van atoomoorlogen. Dit antwoord is opmerkelijk aangezien het gemeentelijke beleid afwijkt van het landelijke beleid. Binnenlandse Zaken wil zoveel mogelijk schuilkelders laten bouwen. De gemeente Haarlemmermeer heeft overigens wel plannen klaar om de bevolking in tijden van akute oorlogsdreiging te evakueren. Wij hebben prof. Joh. Blok, als biofysicus verbonden aan de Vrije Universiteit, bereid gevonden een studie te maken over de gevolgen van een kleine kernbomontploffing

SUPERMAC... EN TEGENOVER ELKAAR

Bewapeningswedloop

In de laatste wereldoorlog hebben de twee grote mogendheden, Verenigde Staten en Sovjet-Unie, samen een derde grote macht, Hitler-Duitsland, verslagen. Maar van enige verbroedering na afloop was geen sprake: het wederzijds wantrouwen (*Koude Oorlog*) was en is daarvoor te groot.

Simpel geredeneerd zijn de twee supermachten slechts voor één ding bang: overheerst te worden door de ander. In die sfeer van dreiging en zich bedreigd voelen, worden wapens gemaakt. Maar wapens nemen de dreiging niet weg. Integendeel, want de tegenpartij heeft ze ook. Deze redenering volgend is het dus zaak meer en betere wapens te hebben dan de tegenpartij. Bewapeningswedloop heet dat. In die bewapeningswedloop spelen de kernwapens een overheersende rol, omdat er nu eenmaal geen wapens zijn met grotere vernietigingskracht dan atoomwapens. Nu beschikken de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie gezamenlijk over een hoeveelheid kernwapens die voldoende is om de wereld vernietigen. Waanzinnig? Natuurlijk! Maar om de bewapeningswedloop te kunnen begrijpen moet men niet het gezonde verstand gebruiken. Want kernwapens worden niet gemaakt om ze te gebruiken; ze dienen alleen om er de tegenstander van te weerhouden wél van die wapens gebruik te maken. Kernwapens zijn dus geen oorlogswapens maar *politieke wapens*, zo houden politici,

militairen en andere "vredesdeskundigen" ons steeds voor. Wat niet wil zeggen dat ze nooit gebruikt zullen worden.

Afschrikking

In beide wereldkampen - VS en NAVO-bondgenoten enerzijds, SU en Warschau-Pactlanden anderzijds - wordt steeds gesproken over wapenevenwicht. Juist door dat evenwicht zou de wereldvrede worden gewaarborgd. De afschrikkingenpolitiek laat echter geen ruimte voor zo'n evenwicht. Want afschrikker, kun je alleen maar als je meer, of liever gezegd betere wapens hebt dan de tegenstander.

Hier in het Westen vertellen de politici en de militairen ons dat wij (de NAVO) wapens maken in antwoord, in reactie op wapens die zij (Warschau-Pact) ontwikkelen. Deze verklaring van de bewapeningswedloop is op z'n minst onvolledig. *Historisch* klopt het in ieder geval niet: het Westen had de eerste atombom vijf jaar vóór de Sovjet-Unie; het had ook de eerste waterstofbom, de eerste intercontinentale raket, de eerste tactische kernwapens, de eerste eenvoudige kernkop, zelfs ook de eerste strategische bommenwerper en de eerste kernonderzeeboot. Kijkend naar het niveau van ontwikkeling van bewapeningsystemen, kan men niet anders dan vaststellen dat de Sovjet-Unie steeds jaren achter ligt bij de VS.

liggen. Wij inwoners van Nederland kunnen er zelf wat aan doen.

De indeling van de brochure is ongeveer als volgt: Eerst wordt een beeld gegeven van de wapenontwikkeling in de laatste jaren en van de ideeën over de oorlogsvoering, die daar achter zitten. Een kernaanval op Schiphol lijkt dan waarschijnlijk. Vervolgens wordt de uitwerking van een kernexplosie op Schiphol geschetst en wat daarvan de gevolgen zijn voor de omliggende woonkernen.

Daarna wordt ingegaan op de hulpverlening waarop men in de tijderna (al of niet) zal mogen rekenen. Dan komt, in het volgende hoofdstuk, het beleid van de overheid in deze zaken ter sprake. Tenslotte wordt aandacht besteed aan de mate waarin Schiphol een rol speelt in de defensievoorbereiding van de nederlandse regering en de Navo.

IKV-kernen Hoofddorp,
Nieuw-Vennep en
Badhoevedorp.

op Schiphol. De arts C.J. Dekker heeft een beschrijving gegeven van de medische kanten van zo'n ontploffing.

In deze brochure vindt u naast deze studies ook informatie die wij verkregen van o.a. de gemeente en de dienst Bescherming Bevolking. Ons doel met deze brochure is de afschuw van kernwapens weer boven water te halen, niet om paniek te zaaien, maar om het probleem scherper te laten zien.

Ze is geschreven voor de plaatselijke haarlemmerse situatie. Voor inwoners van gemeenten elders in Nederland is ze echter ook van belang. In ons kleine land ligt bij de meeste plaatsen wel een belangrijk doelwit (zoals Schiphol voor Haarlemmermeer) in de buurt. Met deze brochure hopen wij te bereiken dat duidelijk wordt dat ons hele veiligheidsdenken herzien moet worden.

Steeds toenemende bewapening, kostbare schuilgelegenheden en rampenplannen helpen ons niet te overleven. Het vertrouwen tussen mensen en volkeren moet hersteld worden, daar ligt onze overlevingskans. Die oplossing hoeft niet ver van ons bed te

De laatste jaren gaat het bij de bewapeningswedloop niet meer zozeer om aantallen wapens (kwantiteit) maar veeleer om de doeltreffendheid ervan (kwaliteit). Dat ontwikkelen van technisch steeds betere wapens gebeurt bovendien niet uitsluitend in reactie op wapens die de tegenstander fabricceert. Bij die ontwikkeling wordt ook gereageerd op wapens die de tegenstander niet heeft, maar ooit wel zou kunnen maken. Want wanneer wij een nieuw of gemoderniseerd wapen ontwikkelen, zal de tegenstander dat op zekere dag ook kunnen. En dan zullen wij daarop weer een "gepast antwoord" moeten hebben. Wie een nieuw wapen ontwikkelt, zal dus onmiddellijk moeten zoeken naar een nog beter wapen, als hij zijn tegenstander technologisch wil voorblijven. Zo houdt de bewapeningswedloop ook zichzelf in stand.

Strategie

Aangezien een totale wereldoorlog met kernwapens vermoedelijk tot het absolute einde van onze wereld zal leiden, zullen zowel de VS als de SU daar pas in uiterste nood (zelfverdediging?) toe overgaan. Want op het moment dat de intercontinentale raketten met atoomkoppen van bijvoorbij de SU onderweg zijn naar de VS, wordt daar ook op "de knop" gedrukt. En nog voordat de Russische kernbommen hun doel hebben bereikt,

betekent dat inzet van kernwapens is te verwachten zodra de NAVO (Amerika en zijn bondgenoten) in een militair conflict zijn toevlucht neemt tot kleinere, tactische kernwapens, of zelfs al wanneer men alleen maar vreest dat de NAVO dat van plan is.

Kruisraket

Verdediging

Tijdens de NAVO-oefening Carte Blanche werden 268 kernwapens ingezet tegen doelen in West-Duitsland.

De kernwapens van de NAVO (van Amerika eigenlijk) zijn toch bedoeld om NAVO-landen te verdedigen? En niet om ze te vernietigen?

Geheel in overeenstemming met het bovenstaande concentreert de wapenwedloop zich in de laatste jaren in sterkere mate op Europa. Met de ontwikkeling en plaatsing van de SS-20 raket heeft de SU een

stap voorwaarts gedaan voor wat betreft de effectiviteit en precisie waarmee Europa kan worden bestookt. In eigen (SU-)ogen is het een antwoord op de overmacht aan kernwapens van het Westen; voor de

NAVO is het een nieuwe bedreiging, die zonder veel aarzeling beantwoord is met het besluit ook in West-Europa middellange-afstands-raketten (*Pershing II* en de kruisraket *Tomahawk*) op te stellen, die op hun beurt de SU ernstig zullen bedreigen. Zo gaat dat in de bewapeningswedloop. Nog meer dan voorheen heeft de Sovjet-Unie er na het opstellen van deze raketten belang bij om de landen waar deze raketten staan opgesteld in geval van oorlog zo snel mogelijk uit te schakelen. De eerste klap is immers een daalder waard.

Bepert kernwapengebruik

Voorop staat nog steeds dat noch de NAVO noch het Warschau-Pact uit is op een oorlog met de ander. Mocht het toch ooit zover komen, dan gaan beide partijen er op voorhand vanuit dat de ander is begonnen. En de noodzaak om zich op zo'n conflict - inclusief de inzet van kernwapens - voor te bereiden blijft voor beide supermachten buiten kijf. Het mogelijk verloop van een gewapend conflict tussen Oost en West is in verschillende draai-boeken uitgewerkt. In een van die scenario's (ontleend aan een artikel van G.C. Berkhof, lid van de defensiestaf en specialist inzake nucleaire strategie en ontwapening, in het tijdschrift *Transactie*, 1980 nr. 1) wordt aangenomen dat in een vroeg stadium van een militair conflict de SU op

beperkte schaal kernwapens gebruikt om belangrijke strategische objecten van de tegenstander te vernietigen. Die aan te vallen doelen zijn nauwkeurig uitgezocht: militaire commandoposten, opslagplaatsen en lanceerinstallaties van kernwapens, verbindingssnooppunten (spoorwegen, havens, vliegvelden) en voor de oorlogvoeri belangrijke industrieën (waaronder Fokker).

Schiphol

Het staat vast dat Schiphol een *strategisch belangrijk object* is. Het is het grootste vliegveld van Nederland en daarom van grote waarde voor het vervoer van troepen en materieel door de lucht. Het is dus niet overdreven te veronderstellen dat bij een aanval ook Schiphol niet wordt gespaard, met de bedoeling dit vliegveld onbruikbaar te maken. Om dit zo doeltreffend mogelijk te bewerkstelligen is dan een kernbom nodig die op de grond in het centrum van het vliegveld explodeert. Aangenomen mag worden dat dit een bom zal zijn van een SS-20 raket. Volgens de beschikbare informatie bevat deze raket drie kernladingen - drie bommen dus - die elk een kracht hebben van ongeveer 250 kiloton TNT (troyl). De drie kernladingen van die ene raket kunnen op verschillende en op enige afstand van elkaar gelegen doelen worden gericht. We gaan

ervan uit dat slechts één van die bommen voor Schiphol is bestemd.

DE EXPLOSIE

Bij de kernreactie die in een atombom plaatsvindt, komt zo veel energie vrij dat de temperatuur stijgt tot meer dan 10 miljoen graden Celsius. Door die enorme hitte "verdamp" alle materie in de bom en ook materiaal van de bommen waarop hij ontploft. Zelfs van staal en beton blijft weinig meer over dan gas.

Als een soort groeiende zon ontwikkelt zich binnen twee teller een reusachtige vuurbol. Die bol stijgt op in een wolk van puin en as: de paddestoel. Wat achterblijft is een krater zo groot als een voetbalstadion. En tot op een afstand van drie kilometer staat alles wat brandbaar is in lichter laaie.

Behalve die verzengende hitte straalt de vuurbol ook *licht* uit, net als de zon. Wie het ongeluk heeft op dat moment in de richting van de vuurbol te kijken, loopt de kans urenlang en wellicht voor altijd het gezichtsvermogen te verliezen; zelfs wanneer men zich op tientallen kilometers afstand bevindt.

De atoombom heeft tegelijk ook de uitwerking van een "gewone" bom, zij het vele malen krachtiger. De *schokgolven* ten gevolge van de explosie verplaatst zich de eerste kilometer zo snel en is dan zo krachtig dat vrijwel alles wordt

verwoest.

En nog is dit niet alles. Want uit de vuurbol komt niet alleen licht- en warmtestraling en een schokgolf, maar ook *radio-actieve straling*. De eerste straling, die direct van de vuurbol afkomstig is, is tot op ruim een kilometer doodlijk. De intensiteit van die straling wordt snel minder, niet alleen omdat de radio-activiteit vermindert, maar ook omdat de stralingsbron steeds verwijderd raakt van de aardoppervlakte.

Korte tijd na zijn verval is er nog een echt heel klein beetje radio-actieve straling in de lucht, maar de straling is nu niet meer zo dodelijk maar nu alleen nog maar een beetje. Deze straling is heel langzaam afgebroken en kan nog een tijdje schade aanrichten, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest. De aardoppervlakte kan nog een tijdje stralen van radioactieve stof, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest.

Op het moment dat de vuurbol is ontstaan, is er een enorme hoeveelheid radioactieve stof in de lucht. Dit stof is heel langzaam afgebroken en kan nog een tijdje schade aanrichten, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest. De aardoppervlakte kan nog een tijdje stralen van radioactieve stof, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest.

De vuurbol is heel langzaam afgebroken en kan nog een tijdje schade aanrichten, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest. De aardoppervlakte kan nog een tijdje stralen van radioactieve stof, maar het is niet meer zo dodelijk als de straling die er vlak na de explosie is geweest.

GEVOLGEN VOOR SCHIPHOL EN OMGEVING

Sinds de eerste atoombomben in 1945 op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki zijn meer dan duizend kernproeven genomen om de eigenschappen van nucleaire explosies te bestuderen. Een groot deel van de resultaten is vrijgegeven en gepubliceerd. Met behulp hiervan zijn de effecten van een atoomexplosie van een bepaalde kracht tamelijk nauwkeurig te beschrijven.

Schiphol zelf

Volgens de beschikbare gegevens bedraagt de nauwkeurigheid waarmee de Russische SS-20 raketten een doel kunnen treffen enkele honderden meters. Ervan uitgaande dat deze gegevens juist zijn, zou het centrum van Schiphol inderdaad getroffen kunnen worden als daarop wordt gemikt. Een van de drie bommen van een SS-20 op Schiphol slaat daar een krater van ongeveer 500 meter in doorsnee en een diepte van 80 meter. Tevens treedt grondverschuiving op over een diameter van ongeveer 800 meter.

De gebouwen op Schiphol worden verpulverd. Alles wat branden kan, wordt verbrand. Niemand die op dat moment op de luchthaven aanwezig is zal overleven. Vanwege de sterke radio-activiteit van de bodem en het puin, kan pas na enkele maanden het vroegere vliegveld weer worden betreden voor een korte inspectie. Pas na jaren is het gebied weer geschikt voor een

permanent verblijf. Dit tijdstip kan in principe worden vervroegd door de grond diep om te ploegen.

Omliggende plaatsen

Binnen een straal van drie kilometer is de *schokgolf* zo krachtig dat bakstenen huizen instorten en huizen van gewapend beton op z'n minst zwaar worden beschadigd. Mensen die zich in de open lucht bevinden worden weggeslingerd. Rondvliegende stukken puin en glas kunnen als dodelijke projectielen mensen treffen.

De *warmtestraling* is tot op drie kilometer zo intens dat kleding en onbedekte huid verbranden. Gordijnen, papier en dergelijke vliegen spontaan in brand. Een paar tellen na de eerste warmtestraling volgt de schokgolf met zijn verwoestingen. Dan ontstaan enorme branden. De eerste *radio-actieve straling*, die optreedt op het moment van de explosie, is dodelijk tot op een afstand van ongeveer anderhalve kilometer. Daar ook zonder die straling vrijwel geen overlevenden zijn te verwachten, zal die eerste straling het aantal slachtoffers nauwelijks kunnen vergroten.

Men kan dus met zekerheid zeggen dat binnen een cirkel met een straal van drie kilometer de verwoesting compleet zal zijn en dat vrijwel niemand in die eerste zone de explosie zal overleven. De cirkel loopt door Badhoevedorp en langs de rand van Aalsmeer en Hoofddorp.

Verwoestingskracht

De vernietigingskracht van kernwapens loopt zeer uiteen. Die kracht wordt aangegeven in de kracht van trotyl (TNT). Het kleinste kernwapen heeft een vernietigingskracht van 0,1 kiloton TNT (honderd ton trotyl); het grootste meer dan 25 megaton (25 miljoen ton trotyl).

Elk van de drie atoombommen van een SS-20 raket heeft een geschatte kracht van 250 kiloton TNT. Ter vergelijking: de zwaarste "gewone" bom in de Tweede Wereldoorlog had de kracht van 10 ton TNT.

Tijdens die laatste wereldoorlog gooiden alle partijen tezamen gedurende dik vijf jaar iets meer dan in totaal vier megaton aan bommen naar beneden. De Amerikanen hebben nu een vliegtuigbom die de vernietigingskracht heeft van 25 megaton, oftewel zes wereldoorlogen.

Tweede zone

In het gebied tussen 3 km en 6 km van het explosiepunt nemen de effecten van de explosie tamelijk sterk af, zodat in deze zone vermoedelijk overlevenden zullen zijn. De kans op overleven neemt uiteraard toe met de afstand.

De warmtestraling blijft tot op 6 km nog altijd zo hevig dat tweedegraads huidverbranding (blaarvorming) optreedt en licht brandbare stoffen vlam kunnen vatten.

De schokgolf heeft op 6 km afstand nog voldoende kracht om alle ruiten te laten sneuvelen. De schade aan de huizen zelf, die op 3 km nog zeer groot is, is op 6 km afstand van de explosie veel minder.

De directe straling, tijdens de explosie is in deze zone te verwaarlozen. De radio-actieve regen (fall-out) komt later aan de orde. In de zone van 3 tot 6 km is het uiteindelijke effect van de explosie sterk afhankelijk van de omstandigheden. Droogte en sterke wind kunnen de uitbreiding van branden immers sterk bevorderen; regen kan deze verminderen.

Een cirkel met een straal van 6 km omvat Badhoevedorp, Aalsmeer en Hoofddorp en loopt door Amstelveen en het zuidelijk deel van Amsterdam. *Samenvattend kan worden verwacht dat Badhoevedorp, Sloten en een deel van Oudorp reddeloos verloren zijn. Het lot van Hoofddorp hangt sterk af van het precieze explosiepunt. Als dit samenvalt met het gebouwencomplex op Schiphol, is in Hoofddorp waarschijnlijk niet veel meer te redden. Als de bom in het noordoosten van Schiphol terecht komt, bestaat de kans dat Hoofddorp voor een deel de dans ontspringt, ten koste van een grotere verwoesting in Amstelveen. In ieder geval zal een groot deel van Aalsmeer en een deel van Amsterdam worden verwoest.*

Derde zone

Een derde zone, van 6 tot ongeveer 9 km, vormt een gebied waarover moeilijk harde uitspraken zijn te doen. In het bovenstaande is zo veel mogelijk geprobeerd de effecten van de explosie niet te overdrijven. Met enige zekerheid kan worden gezegd dat tot 9 km een groot deel van de ruiten breken. Hoe groot de schade voor de rest zal zijn, is moeilijk te voorspellen. In het verlengde van bovenstaande redenering zou ernstige schade niet te verwachten zijn. Maar de mogelijkheid moet worden opgehouden dat het effect van de combinatie van warmtestraling en schokgolf is onderschat.

De kans bestaat daarom dat de verwoesting in de zone van 3 tot 6 km *groter* is dan geschetst en dat in de zone van 6 tot 9 km nog wel degelijk grote branden ontstaan, met name als de omstandigheden (zoals het weer en te late blussing van beginnende branden) daarvoor gunstig zijn. In een rapport van de Technische Hogeschool in Twente, waarin voor een deel andere literatuur werd geraadpleegd, werden in de zone van 6 tot 9 km nog grote aantallen slachtoffers voorspeld.

Fall out

Bij de ontploffing van een atoombom van 250 kiloton op de grond wordt zeer veel, inmiddels radio-actief

geworden materie in de "wolk" meegenomen, om later als asregen (de zogeheten fall-out) op de grond terug te vallen. Nog lange tijd na de explosie blijft de as gevaarlijk radio-actief.

Waar de asregen terecht komt en hoe groot de intensiteit van de straling zal zijn, is moeilijk te voorspellen. In de eerste plaats bestaat er

onzeerheid over de hoeveelheid radio-activiteit die bij de explosie wordt geproduceerd. Ten tweede is de hoeveelheid fall-out en de plaats waar de asregen terecht komt sterk afhankelijk van de kracht en de richting van de wind. Bij een stevige constante wind kan in benedenwindse richting fall-out optreden tot 50 à 100 km vanaf het explosiepunt, in een strook van enkele kilometers breed. Bij een zwakke, grillige wind is het fall-out patroon korter, maar breder.

Gemiddeld moet worden gerekend op een gevaarlijk gebied van zo'n honderd vierkante kilometer. Bij noordoosten wind bestaat dus de mogelijkheid dat bijna de gehele Haarlemmermeer gevaarlijk radio-actief wordt. Bij zuidwestelijke wind bestaat de kans dat heel Amsterdam aan dodelijke straling wordt blootgesteld, wat uiteraard veel meer slachtoffers tot gevolg zal hebben.

Stralingsziekte

Radio-actieve straling kun je niet voelen, niet zien en niet ruiken. De straling van de fall-out leidt tot de stralingsziekte. Maar je

merkt pas dat je aan een te grote dosis straling hebt blootgestaan als het te laat is. De eerste symptomen daarvan, die afhankelijk van de dosis optreden na een half uur tot na enkele dagen, zijn misselijkheid, braken, diarree en uitputting. In niet al te zware gevallen verdwijnen die

verschijnselen weer na enige tijd. Maar na enkele dagen treden opnieuw ziekteverschijnselen op, vooral als gevolg van onvoldoende bloedvorming. Mensen die een dodelijke dosis straling hebben ontvangen sterven na één tot enkele weken. Van effecten op lange termijn van radio-actieve straling is niet zo veel bekend. Vast staat in ieder geval dat er een vergrote kans op verschillende vormen van kanker ontstaat.

De straling kan bovendien het erfelijk materiaal - de genen - van zaad- en eicellen aantasten, waardoor kinderen met suikerziekte, bloederziekte en andere erfelijke aandoeningen geboren kunnen worden.

Overstroming

De trefzekerheid van de bommen van de Russische SS-20 wordt geschat op enkele honderden meters. Anders gezegd: er is een kans van vijftig procent dat zo'n bom binnen enkele honderden meters van het doel (in dit geval het centrum van Schiphol) terecht komt. De beschikbare gegevens over de SS-20 zijn echter veel te onzeker om de mogelijkheid uit te sluiten dat de beschreven explosie binnen

Overlevingskans

Zeven uur na de explosie van een atoombom is de stralingsintensiteit tien procent van de straling die na één uur na de explosie nog aanwezig is. Na twee dagen is de intensiteit nog een procent daarvan.

Daarom is een belangrijke richtlijn in het fall-out gebied om de eerste twee dagen *binnen* te blijven in een kelder of op een plaats waar muren zoveel mogelijk straling tegenhouden. Of deze richtlijn als bescherming tegen onzichtbaar gevaar als radio-actieve straling in een toestand van paniek zal worden opgevolgd, is een grote vraag. Belangrijk is het wel.

500 meter van de ringdijk om de Haarlemmermeer plaatsvindt, waar door een deel van de dijk in de krater zou terecht komen. *Het nu dus kunnen zijn dat bij een atoomaanval op Schiphol de situatie nog extra gecompliceerd wordt doordat de Haarlemmermeer geheel of gedeeltelijk onder water komt te staan.*

Op vragen hierover antwoordde het gemeentebestuur van Haarlemmermeer dat de kans op een heuse overstromingsramp echter klein is. Omdat de boezem van het Hoogheemraadschap Rijnland 90 miljoen kubieke meter water bevat en de Haarlemmermeer 180 vierkante kilometer groot is, zal er in het ongunstigste geval

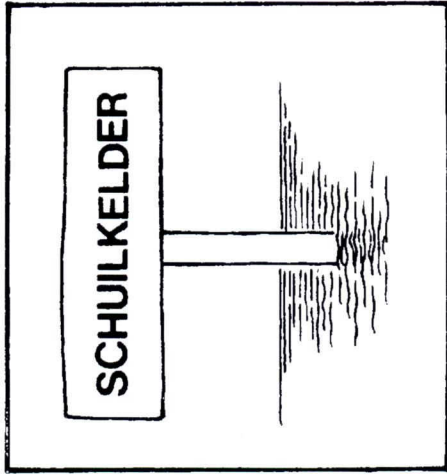
(gemiddeld) vijftig centimeter water komen te staan. Er is echter een aantal lager gelegen wateren in Kijndlands boezem, terwijl er bovendien hier en daar "drempels" zijn, die het uitstromen verhinderen. *Daarmee rekening houdend zal het water in de Haarlemmermeer op de meeste plaatsen niet boven de dertig centimeter stijgen.* Verreweg de meeste wegen zijn dan nog berijdbaar.

Toch hebben provinciale- en rijkswaterstaat maatregelen getroffen om te voorkomen dat de hele Haarlemmermeer blank komt te staan - ook elders kunnen immers dijken doorbreken. Om te voorkomen dat het water na een dijkbreuk ongehinderd door kan stromen naar de laagste punten, is de polder verdeeld in twee afsluitbare gedeeltes (compartimenten).

HULPVERLENING

Eerste hulp

De georganiseerde hulpverlening (GGD, BB, brandweer, Rode Kruis en dergelijke) zal pas *doeltreffend* in actie kunnen komen als de stralingsactiviteit van de fall-out zover is gedaald dat werk in het besmette gebied althans gedurende korte tijd mogelijk is. Die organisaties zullen daarbij onder ogen moeten zien dat de hulpverleners zelf stralingsdoses ontvangen tot

meer dan het tienvoudige van wat in vreedestijd maximaal aanvaardbaar wordt geacht.

Binnen de zone van drie kilometer zal daarom het redden van slachtoffers uit brandende huizen en het bevrijden van eventuele overlevenden die onder ingestorte gebouwen bedolven raakten de eerste dagen nauwelijks geschieden. Intussen zal de straling haar werk doen.

In de verdere omtrek zullen de mensen die de eerste minuten overleefden gedurende lange tijd, waarschijnlijk verscheidene dagen, op *zichzelf* zijn aangewezen. Gevreesd moet worden dat velen in paniek zullen vluchten, en zichzelf daardoor onnodig blootstellen aan de straling van de fall-out, die juist in de eerste uren het meest agressief is.

Menselijk ingrijpen kan, buiten de zone van drie kilometer, in principe veel slachtoffers voorkomen. Maar het zou niet erg realistisch zijn hier grote verwachtingen van te hebben. Er zal te weinig blusmaterieel zijn, te weinig ziekenhuizen en dokters om

brandwonden te behandelen. Bovendien is door andere atoombomaanvallen waarschijnlijk ook elders in het land een grote ontreddering ontstaan, hetgeen de kans op hulp van buiten kleiner maakt.

Medische hulpverlening

De ziekenhuizen en andere opvangcentra moeten een grote toeloop van patiënten verwachten. Aanvankelijk zal het daarbij in hoofdzaak gaan om *brandwonden*, gevolgd door ernstige gevallen van stralingsziekte. Mensen die zwaar gewond raakten door de drukgolf of de gevolgen daarvan (instortende gebouwen) komen immers het rampgebied niet of nauwelijks uit. Van overheidswege is een aantal voorzieningen getroffen om de hulp aan oorlogsslachtoffers (burgers zowel als militairen) in goede banen te leiden.

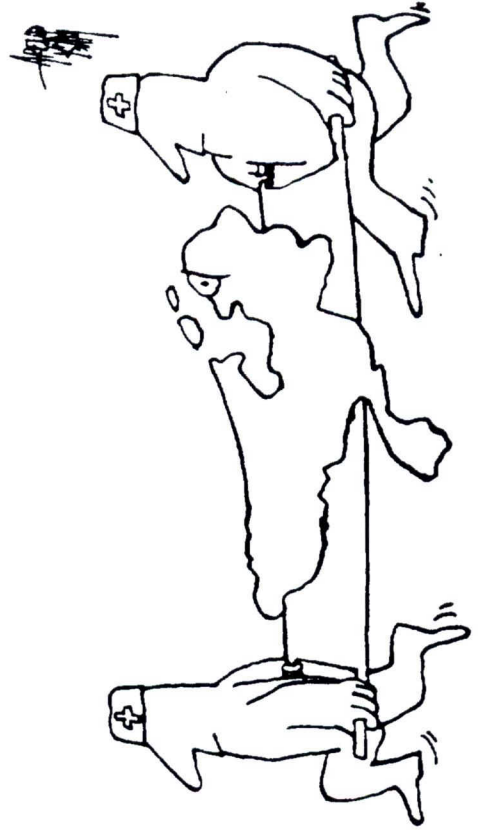
Opvang gewonden

Het is de bedoeling dat de BB op de grens van het rampgebied verzamelpplaatsen voor gewonden inricht, waar artsen weinig anders doen dan beslissen welke hulp nodig is, waar die kan worden verleend en in welke *volgorde*.

Beschikbare bedden

De ziekenhuizen moeten, op een bericht van de overheid, de helft van hun bedden beschikbaar stellen voor rampenslachtoffers. In de ziekenhuizen in de omgeving van de Haarlemmermeer zouden op die manier ongeveer 2250 bedden vrijkomen.

Voorts zal de regering ervoor zorgen dat in geval van een ramp extra bedden worden geleverd, die in de ziekenhuizen of in nabij

VOORBEREIDING OP EEN OORLOGSSITUATIE

Um onder buitengewone omstandigheden, zoals een oorlog, de samenleving zo normaal mogelijk te laten functioneren en de gevolgen van een oorlog zo beperkt mogelijk te houden, heeft de Nederlandse regering een reeks voorbereidende maatregelen getroffen. *Civiele verdedigingsvoorbereiding* wordt dat genoemd. De regering gaat er vanuit "dat het onmogelijk is de civiele verdedigingsvoorbereiding af te stemmen op een onbeperkt gebruik van nucleaire wapens." De maatregelen zijn daarom gebaseerd op gebruik van conventionele wapens en kernwapens die **uitsluitend gericht zijn tegen militaire doelen**. Schiphol is zo'n doel.

Actie van artsen

De Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie is eind 1980 een actie begonnen tegen de waanzin van de kernbewapening. Ongeveer driehonderd artsen schaarde zich achter het doel van de vereniging. In een brochure bij het artsblad *Medisch Contact* schreef de vereniging: "De medische wetenschap staat machteloos tegenover de gevolgen van een atoomoorlog. Een groot deel van de ziekenhuizen zal zijn verwoest. Een groot deel van de artsen en verpleegsters is omgekomen of zwaar gewond. Er zullen geen genees- en verbandmiddelen meer beschikbaar zijn. De meeste overlevenden zullen alsnog sterven aan de gevolgen."

gelegen gebouwen worden neergezet. Volgens dit plan zullen de ziekenhuizen in de Haarlemmermeerse omgeving kunnen rekenen op ongeveer 1300 bedden extra.

In het gebied waar zonder twijfel gewonden vallen bij een atoomaanval op Schiphol, wonen ruim 92-duizend mensen. Voor de ernstig gewonden onder hen zullen dus hooguit ongeveer 3550 bedden beschikbaar zijn. Met andere woorden: slechts vier procent van de mensen uit het rampgebied mag rekenen op hulp in een ziekenhuis. Hoeveel mensen bij een atoomaanval gewond zullen raken, is niet te voorspellen, maar dat het er meer dan vier procent zullen zijn, behoeft geen betoog. De artsen in de verzamelplaatsen voor gewonden staan dus voor de onmenselijke opgave de "gelukkigen" aan te wijzen die naar het ziekenhuis mogen; voor wie er geen plaats is, is er ook niet veel hoop meer.

Bij het bovenstaande zijn we er vanuit gegaan dat de omstandigheden gunstig zijn: als één van de ziekenhuizen in de omgeving verwoest of zelfs maar ernstig beschadigd wordt, is de situatie nog hopelozeler. Bovendien zal ook een deel van de in de omgeving wonende artsen en verplegend personeel worden gedood of gewond.

particuliere atoomschuilkeiders zijn er al!) "Zij die geer. bescherming in of nabij hun woning kunnen vinden, zijn aangewezen op door de overheid in te richten openbare schuilgelegenheden" schrijft het ministerie van Binnenlandse Zaken in een brochure.

Schuilkeiders

De minister van Binnenlandse Zaken stimuleert gemeentelijke overheden tot het bouwen van schuilgelegenheden. Sommige gemeenten hebben inderdaad voor een deel van de bevolking, of voor het gemeentebestuur, schuilkeiders gebouwd. Hier en daar is vanuit de bevolking verzet gerezen tegen de komst van schuilkeiders. De tegenstanders voeren aan dat door het bouwen van schuilkeiders de suggestie wordt gewekt dat een atoomoorlog te overleven bestand tegen een voltrefter of een atoomexplosie in de directe omgeving. Schuilkeiders bieden wel goede bescherming tegen fall-out. Maar je kunt je niet eeuwig verstoppen. Wat tref je aan als je een of twee weken na een atoomaanval bovengronds komt? Een onleefbare wereld, zeggen nog steeds diezelfde tegenstanders. Al het voedsel en drinkwater is radio-actief, de grond is onbruikbaar voor voedselproductie en er zijn alleen maar doden of zwaar gewonden. Zelfs als een atoomoorlog te overleven zou zijn, dan nog zijn er slechts schuilgelegenheden voor een heel klein deel van de bevolking

Bescherming bevolking

Bij die civiele verdediging speelt de organisatie Bescherming Bevolking (BB) een belangrijke rol. Volgens plannen van de minister van Binnenlandse Zaken zal de BB als zodanig worden opgeheven en haar taken worden overgedragen aan andere organisaties, zoals Brandweer en GGD. Voor de civiele-verdedigingsplannen op zich maakt dat nauwelijks enig verschil; alleen de organisatie verandert. Uitgangspunt van het regeringsbeleid is dat ieder voor zich en zijn gezin in of nabij zijn woning een zo goed mogelijke *schuilgelegenheden* inricht. (De eerste bedrijven die zich specialiseren in het bouwen van

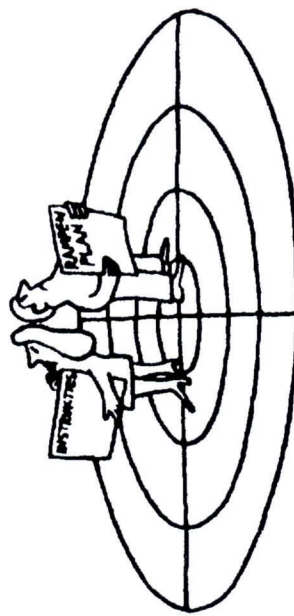
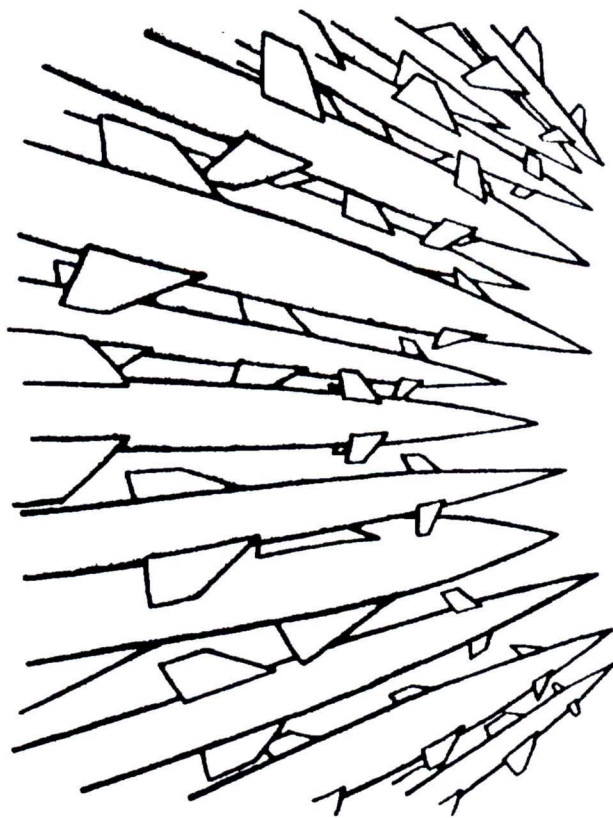
Gemeentelijk beleid.

- op de 14 miljoen Nederlanders is er momenteel slechts voor 310.000 mensen plaats in schuilkelders. Daarom, zo stellen de tegenstanders, kunnen de enorme bedragen die nodig zijn voor het bouwen van schuilplaatsen, beter worden gebruikt voor nuttiger zaken.

Een toenemend aantal gemeenten wijst schuilkelderbouw min of meer principieel af. Zo ook de gemeente Haarlemmermeer. In een reactie op

Schuilkelders hebben weinig zin als 't (over) leefmilieu is verwoest ..

een vraag hierover van het IXV schrijft zij: "Wij zijn van mening dat in plaats van bouwen van schuilgelegenheden, het beleid (ook dat van de lagere overheid voor zover dat in haar vermogen ligt)

erop gericht dient te zijn oorlogen, en dus ook oorlogen waarin kernwapens gebruikt worden, te voorkomen. Dat lijkt ons de beste bescherming tegen atoomvallien."

SCHIPHOL

Evacuatie

De gemeente heeft wel evacuatieplannen. Het gemeentebestuur is namelijk van mening dat evacuatie mogelijk en zinvol zal kunnen zijn in geval van acute oorlogsdreiging. Overigens kan de gemeente pas overgaan tot evacuatie na toestemming of op bevel van de regering. Het gemeentebestuur van de Haarlemmermeer realiseert zich terdege dat militaire strategen boven alles de voorkeur geven aan een verrassingsaanval en nooit een aanval met bijvoorbeeld kern-raketten *tevooren* zullen aankondigen. Wanneer "de bom" werkelijk als een complete verrassing valt, zal van evacuatie geen sprake kunnen zijn. Om de bevolking van de Haarlemmermeer in welk geval dan ook zo spoedig mogelijk te kunnen waarschuwen of instructies voor evacuatie te geven, onderzoekt het gemeentebestuur momenteel de mogelijkheden om het kabeltelevisie-net te gebruiken. De gemeente denkt overigens in de eerste plaats aan het gebruik daarvan bij vrede-rampen.

Naast de evacuatieplannen zijn er ook *voorbereide bestrijdingsplannen*. Dit zijn draalboeken die vooruitlopen op *mogelijke* aanvallen op *mogelijke* doelen in deze gemeente of de BB-kring waartoe deze gemeente behoort en op de *mogelijke* gevolgen daarvan.

In deze brochure zijn we er steeds vanuit gegaan dat de luchthaven Schiphol een belangrijk strategisch doel is. Is dat eigenlijk *reëel*? Het ministerie van Binnenlandse Zaken zegt daarover in het boekje "De civiele verdedigings-

voorbereiding in Nederland": "De grote en nog steeds groeiende vervoerscapaciteit van de *burgerluchtvloot* kan in buitengewone omstandigheden een waardevolle bijdrage leveren in een bondgenootschappelijke oorlogs-inspanning. Er zijn dan ook in NAVO-verband regelingen overeengekomen voor samenwerking in het vervoer door de lucht. (...)

De wijze waarop en de doeleinden waarvoor burgerluchtvaartpotentieel zou kunnen worden ingezet vormen onderwerp van voortgaand overleg." En in een andere brochure van Binnenlandse Zaken (De civiele verdedigingsvoorbereiding):

"Voor wat betreft instandhouding (van de burgerluchtvaart) geldt als een der eerste en voornaamste overwegingen de grote kwetsbaarheid van materieel op de vliegvelden, die wegens hun militaire betekenis als zodanig *potentiële militaire doelen* zijn."

Amerikaanse troepen

Amerikaanse legerenheden, die volgens de NAVO-afspraken hier in Europa het Westen zullen helpen verdedigen, zullen in geval van oorlogsdreiging in grote getalen naar datzelfde Europa vervoerd

moeten worden. De Amerikanen beschikken daarvoor onder meer over enorme vrachtvliegtuigen, de C-5 Galaxy's, die in Nederland slechts op één vliegveld zonder al te grote problemen kunnen landen: *Schiphol*. Maar ook de Britten zullen in geval van oorlog (sdreiging) heel wat door de lucht naar het vaste land van Europa hebben te verplaatsen. Dit soort legerverplaatsingen via Schiphol zijn trouwens al meer dan eens geëfend. Het is dus beslist geen zwartkijkerij te veronderstellen dat bij een kernwapenaanval op Westeuropese *militaire* doelen Schiphol zeker niet over het hoofd zal worden gezien.

6 kerntaken

Nederland heeft volgens afspraken met de Navo op dit ogenblik nog zes atoomtaken. Het zijn de kernkoppen van de 8 inch houwtizer (zwaar geschut), landmijnen met kernlading, nucleaire dieptebommen van de marine, de kernwapens van twee squadrons F-16 jachtbommenwerpers, de luchtdoel-raket Nike en de artillerie-raket Lance. Al die kernladingen zijn eigendom van de Verenigde Staten. In oorlogstijd worden ze afgeschoten door Amerikaanse militairen in samenwerking met Nederlandse militairen. In vredetijd zijn de Amerikanen verantwoordelijk voor de veiligheid van de atoomkoppen. Amerikaanse militairen bewaken de koppen ook binnen de bunkers waarin ze liggen opgeslagen. Buiten houden Nederlandse soldaten de wacht.

Chartervluchten

Bij de NAVO-plannen voor dit soort troepenverplaatsingen is ook gedacht aan de inzet van KLM-vliegtuigen (en KLM-personeel). In het kader van die plannen heeft de Nederlandse regering de KLM al benaderd om afspraken te maken om in crisistijd KLM-vliegtuigen te charteren voor het vervoer van Amerikaanse troepen en materieel. Ook met Martinair en Transavia is hierover overlegd.

De regering wil een contract met de luchtvaartmaatschappijen, zodat al bij een *dreiging* van oorlog beschikt kan worden over burgerluchtvaarttoestellen voor militair gebruik. In geval van werkelijke oorlog is dat geen punt: dan kan de regering de toestellen gewoon

worderen. De KLM had zo'n contract wel gewild, maar onder druk van de ondernemingsraad heeft de maatschappij er toch maar vanaf gezien. Zolang het niet werkelijk oorlog is, heeft een burgerluchtvaartmaatschappij geen militaire taak, zo meent de ondernemingsraad.

Schiphol in oorlogstijd

Als ons land in een oorlog verzeild raakt, verandert op slag alles op

Schiphol.
-Vliegtuigen worden door de overheid gevorderd voor militair gebruik.
-Verkeersleiders komen zonder twijfel onder bevel van militairen te staan.

-Legereenheden zullen de luchthaven hermetisch afsluiten om haar zo goed mogelijk te kunnen bewaken en te verdedigen.

-Voor de duizenden mensen die in de verschillende bedrijven op Schiphol werken is geen schuilgelegenheid gebouwd.

Trouwens, hoe diep onder de grond zou je moeten kruipen om na te kunnen vertellen dat je het geraakte doel van een atoombombent geweest?

Wapens weg!

Tweederde van de Nederlanders is tegen de plaatsing van Amerikaanse kernraketten in Nederland. Dat bleek uit een onderzoek van het Nipo in april 1981. Van de ondervraagden was 28 procent vóór plaatsing van die raketten.

Uit het onderzoek bleek ook dat de meerderheid van de Nederlanders (85 procent) voorstander is van tweezijdige kernontwapening, dus tegelijkertijd door Cost en West. Ruim een derde (38 procent) bleek voor eenzijdige kernontwapening.

Van de ondervraagden was 64 procent van mening dat kernwapens geen waarborg voor de vrede vormen. Waar praten we nog over?

Alle landen van de wereld geven jaarlijks gezamenlijk 500 miljard dollar uit aan bewapening. Dat is twee miljoen gulden per minuut.

Belangrijke literatuur

- S. Glasstone ed., The effects of Nuclear Weapons, uitgegeven door United States Atomic Energy Commission (1962).
- P. Boskma e.a., De onmogelijkheid van Militaire Verdediging tegen een kernwapenaanval op Nederlands grondgebied uitgegeven door de Technische Hogeschool Twente (1971).
- G.C. Berkhof, Transaktie 9, nr 1, 1980.
- H. Tromp, Bewapeningswedloop, De Syllabus nr. 12, 1980.

door mr. Johan Olde Kalter

AMSTERDAM, zaterdag

Dit is een voorspelling: het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) zal binnen enkele jaren aan interne democratisering te gronde gaan en ontploffen. Radicale groeperingen zullen vanaf de basis opererend deze van oorsprong vanuit de kerken gestarte ideële vredesbeweging overnemen en opeten. Het IKV zal in haar eigen geweven web van radicalisering gevangen worden.

De eerste tekenen zijn er reeds en zijn ook bekend bij de IKV-top in Den Haag. De bezorgdheid is daar zo groot dat IKV-topbestuurders elkaar nu al een spreekverbod opleggen niet openlijk over interne democratisering te praten. De druk van onderaf op het landelijke IKV-commando in Den Haag om meer inspraak en zeggenschap groeit.

Met name het „Interkerkelijk” imago van het IKV maakt deze organisatie tot interessante dekmantel voor alle mogelijke radicale vredesbewegingen die aan de basis binnen de plaatselijke afdelingen van het IKV begonnen te wroeten. Van deze plaatselijke afdelingen telt het IKV er momenteel 400. Dit zijn de zogenaamde kernen die ieder 20 tot hooguit 30 zeer actieve vertegenwoordigers kennen, die precies de richtlijnen van het landelijk actiecentrum in Den Haag moeten opvolgen.

Bedreigt

Maar juist vanuit de kernen wordt het van oorsprong ideële en goedbedoelde IKV bedreigd. Deze kernen zijn de laatste jaren systematisch geïnfilteerd door leden van de marxistisch geïnspireerde beweging Christenen voor Socialisme (CVS), die voornamelijk bestaat uit CPN- en PSP-leden. In hun eigen geschriften beweren deze socialistische christenen dat de leden in talrijke IKV-kernen meedraaien en dat sommige regionale CVS-afdelingen in hun geheel een IKV-kern vormen. IKV-stafid en landelijk kernenbegeleider Gied ten Berge ontkent deze infiltratie ten stelligste, maar dat zegt niets, want deze top-IKV-er behoort zelf tot het hoofdbestuur van de PSP.

De Christenen voor Socialisme-beweging heeft eveneens vooraanstaande leden op kernposities binnen het Stop-de-N-bom-samenwerkingsverband zitten en ziet dan ook een burgfunctie weggelegd voor haarzelf tussen het IKV en de vanuit de Communistische Partij Nederland geleide Stop de N-bom actie.

Sinds kort voert de IKV-top overleg met de marxistische Basisbeweging voor Kritiese Christenen over samenwerking en integratie. Deze kerkbeweging, waarin een groot aantal CPN-dominees actief is, wil volledig opgaan in het IKV. Deze basisbeweging is op haar beurt nauw verbonden met Christenen voor Socialisme (CVS). De secretaris van de Basisbeweging, Hein Ritzen, is een van de top-mensen van de CVS. Op plaatselijk niveau zijn de verwevingen van het communistische Stop de N-bom, Christenen voor socialisme, Basisbeweging van Kritiese Christenen en het in naam nog Interkerkelijk IKV talrijk. Met de infiltratie van deze groepen in IKV-kernen neemt hun druk om meer invloed binnen het Interkerkelijk Vredesberaad te krijgen toe.

Op landelijk niveau wordt het IKV door haar actie-geneigdheid in dezelfde radicale hoek gedrongen. Aan openlijke samenwerking met de CPN valt niet te ontkomen met betrekking tot de te organiseren massademonstratie op 21 november in Amsterdam. En in het verleden liet het IKV zich in met een anarchistische organisatie als Onkruit, die op haar beurt nauw samenwerkt met de stichting Kerk en Vrede, waarvan 2 bestuursleden lid zijn van het IKV-topberaad.

Aan alle kanten trachten pro-Moskou groeperingen het IKV aan de basis te beïnvloeden. Dat geldt ook voor de Werkgroep Oost-Europa Projecten (WOEP) te Utrecht die ondermeer reizen voor IKV-ers naar het Oostblok organiseert. De dagelijkse leiding van de WOEP is in handen van het echtpaar Lisette en drs. Hans van Zon-Dekker. Op hun bruiloft zond het CPN-bestuur bloemen. Lisette maakte de laatste jaren een groot aantal reizen (12) naar de DDR, waar zij talrijke officiële partijfunctionarissen ontmoette. Hans van Zon reist eveneens veelvuldig rond in de landen van het Warschaupact en verbleef na zijn afstuderen bijna 6 maanden in de Sovjet-Unie.

Het IKV staat constant onder marxistische druk en dat zal de komende tijd alleen maar erger worden. Neem IKV-voorzitter dr. Ben ter Veer. Naast zijn tijdrovende IKV-functie is hij ook nog adjunct-directeur van het Polemologisch Instituut van de Universiteit van Groningen. Zijn directeur is prof. dr. Hylke Tromp. Prof. Tromp heeft contacten met Oost en West. Zijn Oostblokcontacten beperken zich echter niet tot zijn polemologische collega's. In Brussel ontmoette hij een aantal keren „de hoge Rus” Georgi Arbatov, lid van het Centrale Comité van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie.

Geen windeieren

Afgelopen zomer bleek deze relatie voor Arbatov geen windeieren te hebben opgeleverd. In een Nederlands tv-programma praatte de gezaghebbende vredesdeskundige prof. Hylke Tromp het door de Sovjet-Unie in Afghanistan gebruikte geweld goed, door erop te wijzen dat deze mili-

taire inval zijn oorsprong vond in het twee weken eerder genomen NATO-besluit om de kernwapens in West-Europa te moderniseren, een standpunt dat dezelfde Arbatov twee minuten eerder in hetzelfde tv-programma had kunnen verdedigen.

De baas van het IKV, voorzitter Ben ter Veer, praatte de hoge Rus klakkeloos na. Mogelijk had dit ook te maken met Tromps reis in het vroege voorjaar van 1981 naar Moskou die geheel betaald werd door de Sovjet-ambassade in Den Haag. Ook het CPN-kaderlid Nico Schouten, de organisator van de actie „Stop de N-bom” nam aan deze reis deel, alsmede de voorzitter van de Defensiecommissie in de Tweede Kamer mr. Klaas de Vries, die er echter op stond zelf de kosten van reis en verblijf te dragen. Doel van de reis was een congres over Europese Vrede en tijdens dat congres ontmoette prof. Tromp Valentin Falin, 't plaatsvervangend hoofd van het departement voor Internationale voorlichting van de Russische communistische partij. Dit vooraanstaand partijlid werd door president Breznev enkele jaren geleden persoonlijk als ambassadeur uit Bonn terug gehaald om een belangrijke rol te spelen in de Sovjet-campagne tegen de kernwapens in West-Europa.

Talrijke contacten

Het Polemologisch Instituut onderhoudt talrijke contacten met Nederlandse vredesinstellingen. Behalve adjunct-directeur Ter Veer is ook wetenschappelijk medewerker drs. H. B. Gerritsma lid van het IKV-beraad. Samen met de Stichting Vredesopbouw te Utrecht (die de WOEP onder haar paraplu heeft) vormt het instituut de Werkgroep Vredesonderwijs. Vier van de veertien medewerkers worden betaald door Ontwikkelings-samenwerking en het Instituut voert ook rechtstreeks opdrachten voor het IKV uit.

Zo ontwierp het Instituut de tentoonstelling „Een kwestie van overleven” voor het IKV, die een in-

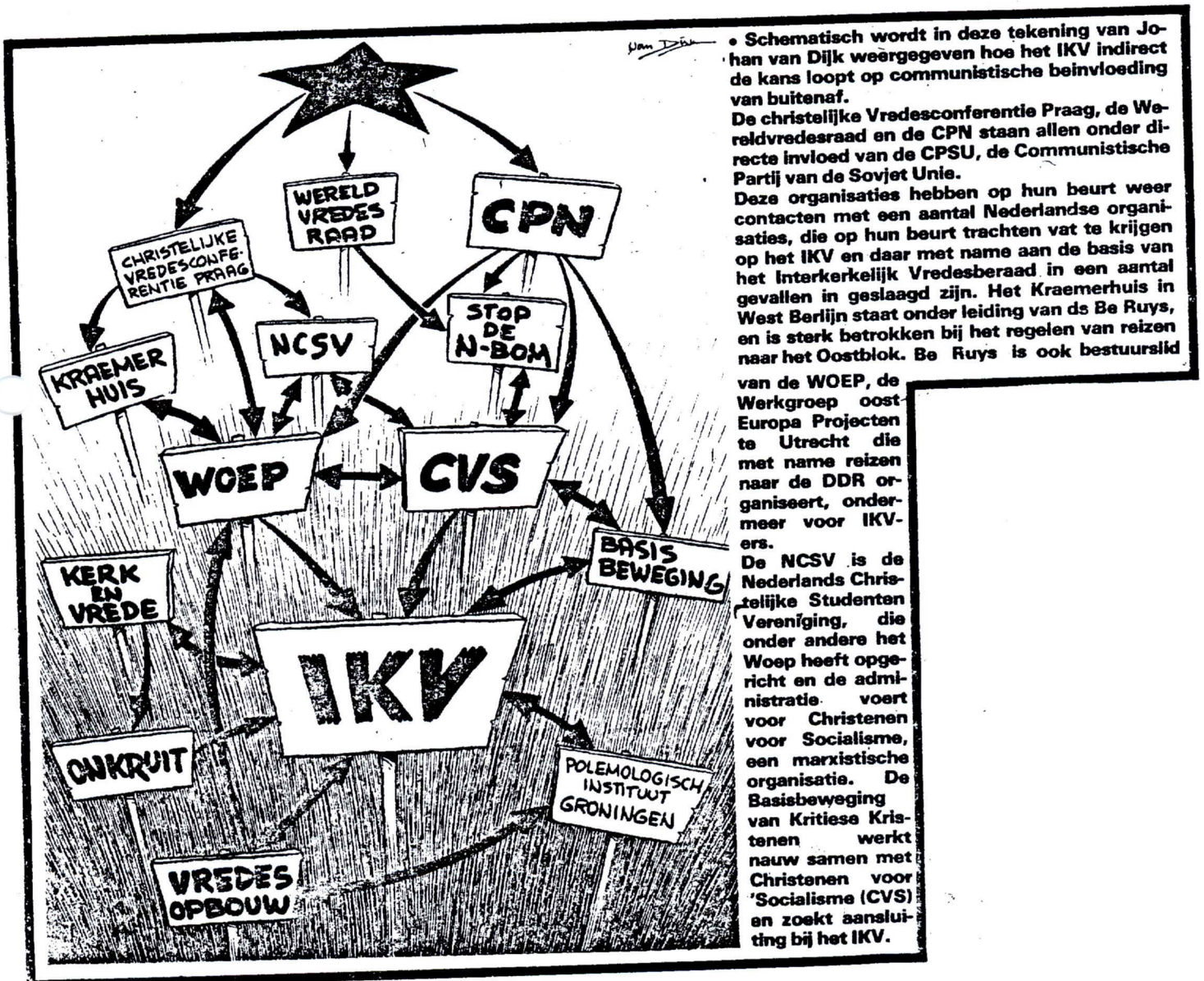
druk moet geven van de verschrikkingen van een kernoorlog. Het idee daar- toe ontstond tijdens een be- zoek van een IKV-delegatie aan de DDR. De tentoon- stelling zou de verbonden- heid tussen Nederland en de DDR moeten bevorde- ren. De tentoonstelling is al wel enige tijd in Nederland te zien, maar nog steeds niet in de DDR.

Beïnvloed

Door al deze contacten buiten de deur loopt het IKV het gevaar indirect door Moskou beïnvloed te worden. Daar hoeft geen cent aan te pas te komen. Gewilde of niet gewilde contacten met Christenen voor Socialisme, Basisbe- weging voor Kritiese Kris- tenen en het samenwer- kingsverband Stop de N- bom dragen daaraan bij.

De CPN-invloed in deze organisaties is groot. En de Communistische Partij Ne- derland loopt sinds 1977 weer aan de leiband van het Kremlin. Bovendien heb- ben organisaties als Chris- tenen voor Socialisme rechtstreekse contacten met de Praagse Christelijke Vredesconferentie en de Wereldvredesraad. Beide zijn communistische man- telorganisaties, alle weg- wuivingen van minister drs. Ed van Thijn enkele weken geleden in de Twee- de Kamer ten spijt. De heer van Thijn kan het bij zijn eigen ambtenaren navra- gen.

Achter de op West-Euro- pa gerichte anti-kernwa- pencampagne van de lei- ders in het Kremlin zit maar een doel: West-Euro- pa los te weken uit de NAVO. Wat het IKV be- treft, lijkt het dat men daar al aardig ingeslaagd is. Af- gelopen maart schreef IKV- landelijk secretaris Mient Jan Faber in het blad Vre- desopbouw: „Het bestaan- de veiligheidssysteem dient behoedzaam te worden ont- manteld.” Duidelijker taal kan niet.

282 2
1 km
Fab: ker. kn.

Periodiek: *Het Nieuw Volk*

Datum: *6-11-1981*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B <i>BBB</i>	<i>16/11</i>	<i>f</i>	
<i>BC</i>	<i>17/11</i>	<i>f</i>	

Aantekeningën:

ACD/0

'Duidelijkheid bij vredesmars'

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM — "Van de PvdA verlangen we duidelijkheid en als D'66 afstand blijft nemen van de politieke doelstelling van de vredesdemonstratie, dan moet deze partij zich maar uit de organisatie terugtrekken".

Met deze opstelling ging Mient Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), vanochtend in het PvdA-hoofdkantoor in Amsterdam het gesprek in over het conflict dat binnen de organisatie van de op 21 november in de hoofdstad te houden anti-kernwapendemonstratie is gerezen.

Faber: "Wij als IKV hebben van meet af aan gezegd alleen

aan de demonstratie te meedoen, wanneer van gering zou worden zij terugkomt op ming met het van 1979 tot van kernwapens in pa".

"De PvdA staat nog achter die doelstelling aan de andere kant zijn uitspraken van Van der Stoel, die niet willen gaan. Onduidelijkheid", aldus Faber.

"Anders is het met zich heel bewust heeft keerd van een "neen" te moderniseringsbesluit mag, maar dan lijkt beter dat deze partij rugtrekt".

282-2

IKV

Periodiek: .....

Datum: .....

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B			

Aantekeningen:

Journalist eist dat IKV over hem zwijgt

282-2
IKV

DEN HAAG (ANP) — De freelance journalist N. van Nieuwenhuysen heeft dinsdag in kort geding van het Interkerkelijk Vredesberaad, IKV, geëist dat het zich zal onthouden van uitspraken over zijn werk. Van Nieuwenhuysen is de schrijver van twee artikelen over „communismatische infiltratie” bij het IKV.

Verder eist de journalist dat het IKV in het weekblad Vrij Nederland een advertentie plaatst, waarin uitspraken aan zijn adres worden teruggenomen. Van Nieuwenhuysen had twee artikelen geschreven over de communismatische infiltratie in het IKV en die aangeboden aan Elseviers Magazine, maar dit weekblad had ze uiteindelijk niet geplaatst. Half juli verschenen de artikelen in het Reformatorisch Dagblad, waarna ook De Telegraaf een serie artikelen wijdde aan de volgens Van Nieuwenhuysen bestaande band tussen het IKV en het Oostblok.

Vrij Nederland wijdde een stukje aan de weigering van Elseviers Magazine om de artikelen te plaatsen. IKV-medewerker Gied ten Berge zegt daarin dat Elseviers' hoofdredacteur D. M. van Rosmalen „moest toegeven dat het hier wel heel slechte journalistiek betrof, pure paranoia”. Verder zei Ten Berge over de artikelen in Vrij Nederland: „Het was werkelijk bij de wilde beesten af”. Het IKV had op initiatief van Elseviers Magazine een gesprek over de artikelen gehad, waarbij Ten Berge niet aanwezig was. Volgens de advocaat van Van Nieuwenhuysen mr. K. O. W. van Oven zijn Ten Berge's uitspraken onnodig grievend en een belediging”. Verder zou de naam van de journalist hierdoor geschaad zijn.

Mr. P. S. Kamminga, raadman van het IKV, stelde dat de eis in strijd is met de vrijheid van meningsuiting. Het plaatsen van een advertentie in Vrij Nederland noemde hij „onnodig bezwarend”.

De uitspraak is op 20 oktober.

Wk. ehts Nieuwsblad 7-10-81